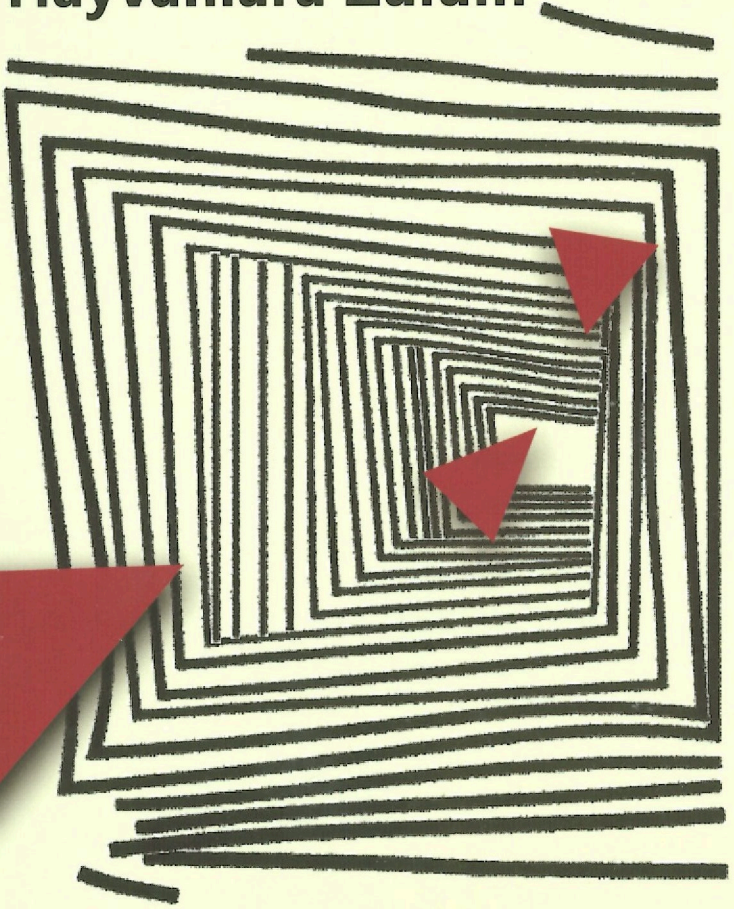

Kadına Yönelik Şiddet, Hayvanlara Zulüm

Carol J. Adams

kitap

Kadına Yönelik Şiddet, Hayvanlara Zulüm

Carol J. Adams

"Şiddeti sonlandırmaya yönelik feminist sözlerin tür bariyerine takılması hata olur. Şiddeti durduracak söz ancak analizimizde değinilen tüm baskı türlerini kapsayarak ve tüm şiddet türlerini ortaya çıkarıp bunlara meydan okuyarak başarılı olabilir.

Toplumsal cinsiyet, iktidarın eşitsiz bir şekilde dağıtılmasıdır, birbiriyle bağlantılı şiddet türleri hem bu eşitsizlikten kaynaklanmaktadır hem de bu eşitsizliği sürdürmektedir. Ataerkil düzende, hayvan kurbanlar da kadınlaştırılır. Erkeklerin kadınlar üzerinde, insanların hayvanlar üzerinde iktidar sahibi olduğu bir hiyerarşi; esasen çok daha yerinde bir kavrayışla, erkeklerin kadınlar, (kadınlaştırılmış) erkekler ve (kadınlaştırılmış) hayvanlar üzerinde iktidar sahibi olduğu bir hiyerarşidir."

Carol J. Adams'dan erkek şiddetini okuma kılavuzu; *Kadına Yönelik Şiddet, Hayvanlara Zulüm*, Gülşah Göçmen'in çevirisiyle.

www.a7kitap.com

f /a7kitap

t /a7kitap

ig /a7kitap

₺ 35.00

kitap

Yayın No: 238

Kısacası Dizisi: 4

Kadına Yönelik Şiddet, Hayvanlara Zulüm / Carol J. Adams

© A7 Kitap Yayıncılık Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 47918

Kütüphane Bilgi Kartı (CIP)

Kısacası Dizisi

Kadına Yönelik Şiddet, Hayvanlara Zulüm / Carol J. Adams

Özgün Adı

Woman-Battering and Harm to Animals © Carol J. Adams

Bu metin, Carol J. Adams ve Josephine Donovan'ın editörlüğünde, Duke University Press tarafından yayımlanmış Animals and Women - Feminist Theoretical Explorations adlı kitaptan alınmıştır. © Duke University Press, 1995

Birinci Baskı: A7 Kitap, Mart 2022, İstanbul - Türkiye, 56 Sayfa

Genel Yayın Yönetmeni: Arzu Sandal

Editör: Çağdaş Gümüroluk

Çeviren: Gülşah Göçmen

Kapak Tasarım: Bilge Su

Kapak Uygulama: Köksal Kayhan

Sayfa Tasarım ve Uygulama: Hakan Güngör

ISBN: 978-625-7494-13-7

Baskı ve Cilt

MD Ofset Matbaacılık Yayıncılık Kırtasiye Dağıtım Pazarlama San. Tic. Ltd. Şti. Maltepe Mh. Yılanlı Ayazma Sk. Yıldız San Sitesi No: 18 / 201 Zeytinburnu / İstanbul

Tel: 0212 483 34 22

Sertifika No: 50194

Copyright© Tüm hakları saklıdır. Yayıncının ve yazarın izni olmaksızın elektronik ve mekanik herhangi bir kayıt sistemi veya fotokopi ile çoğaltılamaz, kopyalanamaz. Ancak kaynak gösterilerek kısa alıntı yapılabilir.

A7 Kitap Yayıncılık Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sokak No: 24 Büyük Milas Han
Kat: 1 Daire:114 Fatih / İstanbul Tel: (0212) 514 08 09
www. a7kitap.com - E-mail: info@a7kitap.com

Kadına Yönelik Şiddet, Hayvanlara Zulüm

Carol J. Adams

İngilizce aslından çeviren
Gülşah Göçmen

CAROL J. ADAMS

1951 yılında doğan Adams, aralarında Bloomsbury Revelations baskısı ile otuzuncu yayım yılını kutlayan ve pek çok dile çevrilen çığır açan kitabı *Etin Cinsel Politikası: Feminist-Vejetaryen Eleştirel Kuram*'ın da yer aldığı çok sayıda kitabın yazarı, feminist, vegan, hayvan hakları savunucusu, aktivist, bağımsız akademisyendir. Adams en son yayımlanan *Ecofeminism: Feminist Intersections with Other Animals and the Earth* (Lori Gruen ile birlikte) adlı antoloji de dahil birçok önemli antolojide ortak editörlük yapmıştır. 2016'da yayımlanan *The Carol J. Adams Reader: Writings and Conversations 1995-2015*'in yanı sıra, Adams'ın yazıları yakın geçmişte yayımlanan iki antolojinin de konusu olmuştur: *Defiant Daughters: 21 Women of Art, Activism, Animals ve The Sexual Politics of Meat and The Art of the Animal: 14 Women Artists Explore The Sexual Politics of Meat*. Bu antolojiler, yeni nesil feminist, sanatçı ve aktivistlerin Adams'ın devrim yaratan eserine verdiği yanıtları içermektedir. Yale Üniversitesi Teoloji bölümünde yüksek lisans yapan ve 1970'lerde, eşi Rahip Bruce Buchanan ile birlikte New York'un kuzey taşrasında Şiddete Maruz Kalan Kadınlar için bir Yardım Hattı kuran, 1980'lerin sonlarında taşındığı Dallas'ta da ırkçılık ve cinsiyetçilik karşıtı kuruluşlarda aktif olarak yer alan Adams ayrıca bir vegan olarak yaşamak üzerine de birçok kitap kaleme almıştır: *Never Too Late to Go Vegan: The Over-50 Guide to Adopting and Thriving on a Vegan Diet* (Patti Breitman ve Virginia Messina ile birlikte), *Living Among Meat Eaters: The Vegetarian's Survival Guide, How to Eat Like a Vegetarian Even if You Never Want to Be One ve Even Vegans Die: A Practical Guide to Caregiving, Acceptance, and Protecting Your Legacy of Compassion* (Patti Breitman ve Virginia Messina ile birlikte).

GÜLŞAH GÖÇMEN

1985 yılında Manisa'da doğdu. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı. Doktora tezini E. M. Forster, Virginia Woolf ve D. H. Lawrence üzerine yapan ve araştırma konuları arasında ekoeleştiri, modernist ve çağdaş İngiliz romanı ve edebiyat eleştirisi kuramları yer alan Göçmen, doktor öğretim üyesi olarak görev yaptığı Aksaray Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları bölümünde, çevre ve edebiyat ilişkisi odaklı akademik çalışmalarını yürütmeye devam etmektedir.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET, HAYVANLARA ZULÜM

At, avrat, bir de ceviz ağacı
Dövdükçe yeğin olur alayı.

—Bir atasözü (akt. Strauss 1977, s. 197)

Çiftçi John Wright ölü halde yerde yatmaktadır. Eşi cinayet şüphesiyle tutuklanmıştır. Bay Wright'ın ölü bulunduğu izbe çiftlik evinde olayı soruşturan adamların eşleri, evdeki keşmekeşliği gösteren küçük işaretler fark etmeye başlar: tuhaf bir örtü, boş bir kuş kafesi, darmadağınık mutfak. Bu detaylar kadınların eşlerinin gözünde şüphesiz ki ev kadınlarına özgü, önemsiz şeylerdir, fakat cinayet davası için kanıt toplayan bu erkeklerin eşlerinin gözünde durum hiç de böyle değildir. Kadınlar bir yandan odaları araştırırken, bir yandan da Bayan Wright'ın insanlarla bir arada olmayı seven ve bir koroda şarkı söyleyen o tanıdıkları kadından nasıl da yalnızlaştırılmış ve baskı altına alınmış birine dönüşmüş olduğunu tartışırlar. Onun ne kadar yalnız olduğunu fark eder ve onu ziyaret etmeleri gereken zamanlar üzerine konuşurlar. Kuş kafesi bir zamanlar özgür olan, şimdi ise görünmez de olsa parmaklıklar ardına hapsedilmiş bu kadın için de yerinde bir simgedir.

Kadınlar dikiş kutusunda boynu kırılmış ölü bir kanarya bulunca, John Wright'ın kaza addedilebilecek ölümünün gerçekte kasten işlenmiş bir cinayet olduğunu anlarlar. Görünen o ki John Wright karısının tek arkadaşını öldürmüştür. Kanıt sözcüğün gerçek anlamıyla ellerindedir ve kadınlar bu kanıtı saklamaya karar verirler. Yani Bayan Wright, *A Jury of Her Peers* [Akranlarından Oluşan Jüri] (Glaspell 1927) tarafından yargılanıp serbest bırakılır.

Susan Glaspell bu öyküde, eşlerini ya da partnerlerini kontrol altında tutan ve sömüren erkeklerin hayvanlara zulmetmesi sorununun da kehanet kabilinden tanımını yapar. *A Jury of Her Peers* pek çok kadının hayatını belgeler ve şu gibi durumları öngörür:

Uzun süre cinsel ve fiziksel istismara maruz kalmış [kadın], faili değerli egzotik kuşunu ondan çalmaya kalktığı anda, onu vurdu. Kadına yönelik bu fiziksel istismar edimi, kadının evcil hayvanına yapılan istismarla birlikte katlanılmaz bir hale gelmişti (Dutton 1992, 27).

Gerçekten de artık bildiğimiz üzere, bir evcil hayvanın öldürülmesi çoğunlukla istismarcının şiddetinin daha fazla hayat için de tehlike içerdiğine işaret etmektedir (bkz. Browne 1987, 157).

Jean Baker Miller yakın zamana kadar genel itibarıyla bizim için ulaşılabilir olan tek anlayışın “insan türünün” anlayışı olduğunu, fakat artık başka kavrayışların, “erkeklerin tam da egemen konumunda olmaları nedeniyle *idrak edemeyecekleri kavrayışların*” ortaya çıkmakta olduğunu gözlemlemiştir (Miller 1976, 1). Susan Glaspell'in seksen yıl önce kaleme aldığı kısa öyküsü *A Jury of Her Peers* işte tam da bu bakış açısını temsil

etmektedir. Bu makalede, Glaspell'in kısa öyküsünün konusu derinlemesine incelenmektedir, çünkü bu, bugün şiddete maruz kalan kadınlar ve hayvanlar tarafından aynıyla deneyimlenmektedir.* Makale Miller'in türler ve cinsiyet bağlamında kültürümüzde mevcut tahakküm ve tabi kılmanın işleyişine ilişkin görüşlerini de kapsamaktadır. Burada ben hem zulüm görmüş hayvana ne olduğu ile hem de bu eylemiyle kadın partneri üzerinde sağladığı kontrol sayesinde şiddet failinin neyi başardığı ile ilgileniyorum." Uyarı mahiyetinde ve korku

---

* Bu makale, bu konuda daha önce ön hazırlığını yapmış olduğum çalışmanın genişletilmiş halidir (bkz. Adams 1994c).

** Bu makalede benim ve diğer aktivistlerin içine sinmeyen bazı terimler kullanıyorum. Örneğin, kadına yönelik şiddet karşıtı hareketin kendisi bu terimi benimsemiş olsa da, "dayak yiyen kadın" ["battered woman"] teriminin kullanımı konusunda kendimi huzursuz hissediyorum. [Çeviride, günümüzün hâkim terminolojisine uygun olarak, "batterer" ifadesi için "şiddet faili", "battered woman" ifadesi için "şiddete maruz kalan kadın" ifadesi kullanılmıştır. -ç.n.] Bu terimin şiddet failinin eyleyciliğini atladığı ve kurbanına da değişmeyen bir konum atfettiği konusunda Sarah Hoagland'a (1988) katılıyorum. Yine de, yaygın biçimde benimsemiş terim bu olduğu için ve yine, örneklerimi aldığım araştırmacılar ve aktivistler tarafından kullanıldığı için ben de makalede bu terimi kullanıyorum. Aynı zamanda ev halkının bir parçası olan hayvanlar için de geleneksel bir terim olan "evcil hayvan" ["pet"] terimini kullanıyorum. Hayvanları insanların baskısından kurtarmayı hedefleyen hareketin içindeki kişiler "yoldaş hayvan" ["companion animal"] terimini tercih ediyorlar. Her ne kadar bu terimi faydalı bulsam da, "evcil hayvan" ifadesi şiddete maruz kalan kadınlar hareketinde en sık kullanılan ifadedir. Bu yüzden, tutarlılık adına, bunu kullanmaya devam ediyorum. Ayrıca, Yi-Fu Tuan'ın evcil hayvanların evcil hayvan oluşu —yakınlıkla birleşik tahakküm (Tuan 1984, 2)— ile ilgili fikirlerine baktığımızda,

aşlamak amacıyla bir hayvanı öldürmek ile hayvana veya kadına cinsel istismarda bulunmanın ikisi de hem erkeğin tahakkümünün sonucudur hem de bu tahakkümü yürürlüğe koymaktır. Kadına yönelik şiddet de, burada iddia edeceğim üzere, hayvanlara yönelik şiddet de tam olarak budur.

Kadına Yönelik Şiddet

İstismarcı erkekler Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yetişkin kadınlar için başlıca yaralanma kaynağıdır.* Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı Adalet Bürosu İstatistikleri'ne göre, "kadınların, bir yakınları tarafından işlenen şiddet suçunun kurbanı olma olasılıkları erkeklere kıyasla altı kat daha fazladır" (Harlow 1991, 1). Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bürosu Ulusal Suç Araştırması'na göre, Amerika Birleşik Devletleri'nde her on beş saniyede bir, bir kadın kendi evinde şiddete maruz kalmaktadır (Harlow 1991). Senato Yargı Komitesi

---

evcilleştirilmiş hayvanlarla tarihin bu noktasında hiyerarşik olmayan bir ilişkimiz olabileceğini varsaymak yanıltıcı olabilir. İnsanların hayvanlarla samimi bir şekilde nasıl ilişki kurması gerektiği, diğer bir deyişle, evde "evcil hayvan" bulundurmanın feminist çıkarımları ve hayvanları evcilleştirmenin hiyerarşik olmayan feminist kuramla uyumlu olup olmadığı bu makalenin kapsamının dışındadır, bu konu hakkında genel bilgi için Noske (1989), Tuan (1984), Serpell (1986) ve Mason'a (1993) bakabilirsiniz. Son olarak, kişisel ve felsefi açıdan, insan olmayan hayvanlar için "o" ["it": *İng.* insan dışı üçüncü tekil şahıs. -ç.n.] zamirini kullanmayı rahatsız edici buluyorum. Fakat yine, metnin akıcılığı adına, diğer yazarlar tarafından "it" kullanıldığında [böyle] köşeli parantezlerle araya girmiyorum.

* Bu bölümdeki materyalin çoğu Adams 1994b, 11 ve 12. sayfalarından alınmıştır.

huzurunda alınmış tanık ifadeleri her yıl dört milyon kadının kadına yönelik şiddetten etkilendiğini göstermektedir (bkz. *Woman and Violence*, 1990). Amerika Birleşik Devletleri'nde, bir kadının partneri tarafından saldırıya uğrama, zarar görme, tecavüze uğrama ya da öldürülme olasılığı başka türde bir saldırıya uğrama olasılığından daha yüksektir.

Anne Ganley'e (1989) göre şiddet, "yakın ve cinsel ve teorik anlamda akran ilişkisinde, genellikle aynı evde bir arada yaşanan ilişkilerde ortaya çıkan saldırgan davranıştır;" dahası bu, "istisnai, münferit olaylar değil, bir davranış kalıbıdır. Şiddetin bir türü diğeri üzerine kuruludur ve bir sonraki şiddet olayına zemin hazırlamaktadır" (202). Şiddet, hayati tehlike oluşturan bir davranıştır; tek bir saldırı kurbanı öldürebilir ya da ciddi şekilde yaralayabilir.

Bir erkek bir kadına vurduğunda, kontrolü kaybetmiş değildir, bu eylemiyle kontrolü kazanır ve elinde tutar: Önemli olan ne yapıldığı değil, daha ziyade bununla ne elde edildiğidir. Erkek yalnızca kontrolü kazanıp sürdürmeyecek, aynı zamanda kadına dünyadaki tabi statüsünü hatırlatacaktır:

Şiddet kasten acı çektirmek için uygulanabilir. Örneğin erkek, bir kurbanı, şiddetin failinin düşüncelerine aykırı bir şekilde düşündüğü/ davrandığı için fiziksel olarak cezalandırabilir. Ya da şiddet, zarar verme niyeti olmaksızın, sohbet esnasında sırf kontrol sağlamak için gösterilebilir. Niyete bakılmaksızın, şiddet kurban üzerinde de ilişki üzerinde de aynı etkiyi yaratır. Zora dayalı bir kontrol sistemi kurar (Ganley 1989, 203).

Şiddet uygulayan erkekler sadece şiddet kullanmaya hakları olduğuna inanmaz, böyle davranmalarının ödülünü de alırlar –ödülleri itaat ve sadakattir. Şiddet erkeğe tartışmaları “kazanmayı”, ilişkideki statükonun korunmasını ve kadının onu terk etmemesini garanti eder (Stordeur & Stille 1989, 74). Şiddet görünmez bir kafes inşa eder: “Şiddetin iki temel boyutu, tehdit ve kontroldür. Yani, şiddetin etkileri kendini yalnızca fiziksel saldırılarda göstermez, aynı zamanda zarar görme korkusunun kadını tehditler yoluyla manipüle ve kontrol etmesi biçiminde de gösterir (Carlin, *tarih belirtilmemiş*. 1).

Şiddete cevaben, kurban faile uyum sağlama çabasıyla kendisinde bir şeyleri değiştirir. Bu değişim sıklıkla kadının kendi özgür iradesini kısıtlamasını, erkek karşı çıktığı için arkadaşlarıyla ya da ailesiyle ilişkisini kesmesini (ki bu genellikle kadının tüm arkadaşlarını ve bütün ailesini kapsar, çünkü bunların hepsi erkeğin kadını kontrolü üzerinde bir tehdit oluşturur), hatta işini bırakmasını içerir. Failin davranışı kadının arabaya erişimini ve evden ayrılma kabiliyetini bile kısıtlar. Diğer yandan kadın, erkeğin taleplerini karşılayarak, onunla hemfikir olarak, onun düşmanlarını kınayarak kontrol sahibi erkeği sakinleştirmeye ve hoşnut etmeye çalışır. Kendi hatası olmayan şeylerden ötürü suçlanmayı kabul eder ve erkeğin öfkesini uyandırmaktan korkarak kendi öfkesini bastırır. Erkek adına bahaneler uydurur. Fakat hepsi nafiledir. “Bir kadın, partnerini memnun ederek sakinleştirmeye çalıştığı anda, erkek tam da istediği şeyi elde eder. Kadın üzerindeki iktidarını pratik eder ve her gün istediğini elde eder. İronik olan şu ki kadının erkeği en iyi “idare ettiğini” düşündüğü an, aslında onun kontrolü altına en çok girdiği andır” (Jones & Schecter 1992, 36).

Şiddet, cinsel saldırının bir ögesi ve biçimidir, çünkü cinsel partnere karşı uygulanır. Bu konuda Catherine MacKinnon'un görüşleri yararlıdır:

[Şiddet] kadınlara cinsel olarak uygulanır. Sadece uygulandığı yer nedeniyle değil –olayların yarısından fazlası yatak odasında gerçekleşir. Ya da sadece –cinsel kıskançlığı tetikleyen– kuşatıcı dış etmenler nedeniyle değil... Kadın toplumsal cinsiyet anlamında dişi olduğu için cinsel varlık olarak tanımlanıyor ve şiddet erotikleştiriliyorsa, kadına [cinsel] saldırıda bulunan erkek cinsel bir ögeye sahip demektir (MacKinnon 1987, 92).

Ya da bir başka feministin deyişiyle, “şiddet, onu cinsellik olarak deneyimleyen kişiler için *cinselliktir*” (Annie McCombs, akt. MacKinnon, 1987, 233, n 23). Dahası, kadınlar eşlerinin cinsel taleplerini yerine getiremediklerinde, daha fazla şiddetle tehdit edilerek şiddetin devam etmesi anlamında tecavüze uğramakta, bir hayvanla cinsel ilişkiye girmeye zorlanmakta ya da istismarcının bir hayvanı dövdükten ya da öldürdükten sonra duyduğu “barışma”^{*} ihtiyacını karşılamak için onunla cinsel ilişkiye girmeye zorlanmaktadır.

MacKinnon'un şiddetin kadınlara cinsel olarak uygulandığı yönündeki bakış açısı şiddetin erkeğin cinsel tahakkümünün bir ifadesi olduğunun altını çizerken, şiddete maruz kalan kadın için zorluklardan biri, partnerinin davranışının farklı veçhelerinin nasıl istismar edici olduğunu ve onu kontrol etmeye

* Orijinal metinde tercih edilen “make up” ifadesi, barışmanın yanı sıra, telafi etmek, cinsel ilişkiye girmek vb. anlamlarda da kullanılmaktadır. –ç.n.

yönelik çabalarını temsil ettiğini tespit etmektir. Şiddet, kriz hallerinde belirginleşen kronik bir durumdur. Ama hangi anlar tam da bu kronik kalıbın bir parçasıdır?

Şiddet Türleri

Şiddet faillerine kurban odaklı danışmanlık alanına öncülük etmiş psikolog Anne Ganley –değerlendirme amacıyla– dört şiddet türü tanımlamıştır: (1) fiziksel şiddet, (2) cinsel şiddet, (3) psikolojik şiddet ve (4) mal ve evcil hayvanların ortadan kaldırılması. Ganley bu kategorileri neden oluşturduğunu şöyle açıklar:

Cinsel şiddet fiziksel şiddetle kesişir, çünkü ikisi de kurbanın bedenine doğrudan yapılan saldırıyı içerir. Mal ve evcil hayvanların ortadan kaldırılması fiziksel şiddetle kesişir, çünkü ikisi de bir kişiye ya da nesneye karşı yapılan fiziksel bir eylemdir. Fakat mal ve evcil hayvanların ortadan kaldırılması aynı zamanda psikolojik şiddetle de kesişir, çünkü ikisinde de kurbanın bedenine doğrudan bir saldırı yoktur. Cinsel şiddet ve mal ve evcil hayvanların ortadan kaldırılması şiddet kalıplarının birer parçası olarak sıklıkla göz ardı edilmiştir (Ganley 1985, 8).

Ganley mala ve evcil hayvanlara yönelik ortadan kaldırma eylemlerinde şiddet failinin amacının kadını etkilemek olduğunu zekice sezer. Mesele ne yapıldığı değil, bununla ne kazanıldığıdır: “Suçlunun malı/evcil hayvanı ortadan kaldırmaktaki

amacı, partnerine fiziksel olarak saldırdığı sıradaki amacıyla aynıdır. Kadına yönelik şiddetini, bir başka nesneye saldırarak başarıyla tamamliyordur” (Ganley 1985, 15). Fakat mala zarar vermek hayvanlara zarar vermekten ya da hayvanları ortadan kaldırmaktan niteliksel anlamda farklıdır. Evet, hayvanları yaralamakla tehdit eden veya onları öldüren bir şiddet faili için hayvanları ortadan kaldırmak bir malı ortadan kaldırmaktan farksız olabilir, yani onlar araçsal olarak kadının kaderini temsil eden bir başka nesne olabilirler. Fakat bir hayvana zarar vermek fiziksel hasar ve acı verir ve çoğunlukla birini, hayvanı imha eder. *Bu* kurban bakış açısını kaybedemeyiz. İnsan kurban için hayvanın zarar görmesinin bu kadar üzücü olmasının nedeni, hayvanın bir birey olarak görüldüğü bu kıymetli ilişkinin tehdit altında olması ya da fiilen ortadan kaldırılmasıdır. Dolayısıyla her iki durum da kadında psikolojik bir travmaya neden olur ve değerli bir ilişkide değişikliğe yol açar. Bu nedenle ben dördüncü şiddet türünün iki ayrı kategori olarak ayrılması gerektiğini ileri sürüyorum: (4) malın yok edilmesi ve (5) hayvanlara zulmetme.

Ganley'nin belirttiği gibi, bu kategorilerin gücü genellikle şiddet olarak algılanmayan fenomenleri birer şiddet edimi olarak tanımlamalarından ileri gelir. Bu, kadınların farklı türdeki davranışların birbiriyle bağlantısını fark etmesine yardımcı olur. Bu makalede tartışıldığı üzere, hayvanlara zulmetmenin ayrı bir kategori olarak belirlenmesi birçok nedenle elzemdir. Şiddet faili bir hayvana zarar verdiğinde ya da onu öldürdüğünde, bu durum yalnızca kadını etkilemez, hayvanı da etkiler. Bu çifte kontrolün ve iki canlı üzerindeki bu iktidarın sonuçlarının daha yakından incelenmesi şarttır.

Şiddet Failleri Hayvanlara Nasıl Zulmeder? Anekdotlarla İspatı

Pek çok şiddet failinin hayvanlara nasıl zulmettiğini bilmiyoruz, ayrıca bunun önemini belirlemek için bu şiddet türünün niceliğini belirlemek zorunda olduğumuzu düşünmüyorum. Bu noktada şiddete maruz kalan kadınların kaldığı sığınma evlerindeki çalışanların; şiddet faillerinin hayvanları tehdit ettiği, onlara zulmettiği, onları öldürdüğü ya da bir hayvan ile kadını cinsel ilişkiye girmeye zorladığı olaylarla çok sık karşılaştığını bilmek yeterli olacaktır.

Söz konusu sığınma evi çalışanlarının bana bizzat anlattıkları kadarıyla, kediler daha çok bıçaklanırken veya karınları deşilirken, köpekler vurulmakta ve hem kediler hem de köpekler asılmaktadır; zincirden bir tasma şiddet failinin köpeğe karşı daha hızlı davranmasını sağlarken, zaman zaman evcil hayvanın öylece ortadan kaybolduğu ya da gizemli bir şekilde öldüğü de olmaktadır. Şiddet failleri, kedilerin kafalarını ya da bacaklarını kestikten sonra onları ayakları altında çiğnemekte ve yine, örneğin yavru bir Chihuahua'yı da bu şekilde öldürmektedir. Kediler ön terasa çivilenmiş halde bulunmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlar hareketinden bir aktivist, dedesinin ne zaman eşine sinirlense dosdoğru ağula gidip acımasızca ve düzenli bir şekilde, eşinin en sevdiği atı kırbaçladığını aktarmıştır. Şiddete maruz kalan kadınların kaldığı sığınma evlerinden birinde çalışan başka bir aktivist ise, sadece 1993 yılının ilk altı ayında bizzat tanık olduğu, hayvanların kurban edildiği en az altı şiddet olayı anlattı: İki kadın, kendilerine şiddet uygulayan eşlerini, evcil hayvanlarına zarar vermelerinden korktukları için, terk edememiştir. Her iki kadın da evi terk etmiş ve fakat evcil hayvanlarının başına geleceklerden endişe duyarak

evlerine geri dönmüş, fakat döndüklerinde iki hayvan da çoktan öldürülmüştür. Kimi zaman da şiddet failleri eğitilmiş köpeklerini partnerlerine saldırtmaktadır (bir adam pitbull cinsi köpeğine kız arkadaşına saldırmasını emrettiği için cinayetten hüküm giymiştir; kadın, köpek tarafından yüzden fazla kez ısırılmıştır). Bazen de şiddet failleri partnerlerini bir hayvan ile dövmektedir. Bir örnekte, kadını dövmek için dört aylık doberman kırması bir yavru köpek kullanılmıştır. Yine başka bir örnekteyse, adam eşine dondurulmuş bir sincapla vurmuştur. *Time* dergisi eşini sürekli gizlice izleyen ve bir kediyi tuvalete atarak üzerine sifonu çeken saldırgan bir adamın haberini yapmıştır (*Time*, 29 Haziran 1994). Yerel gazetemde, bir adamın iki kediyi kesip öldürdükten sonra, kasap bıçağını eşine ve eşinin köpeğine çevirdiği anlatılmıştır.* George Lardner Jr., Pulitzer Ödülü alan “The Stalking of Kristin” adlı makalesinde, Lardner’in kızı Kristin kendisinden ayrıldıktan sonra, onu gizli gizli takip eden ve nihayetinde öldüren Michael Cartier adındaki saldırganı anlatır. İlk şiddet olayı yaşandıktan sonra;

Cartier onunla barışmaya çalıştı. Ona bir yavru kedi verdi. “Gerçekten çok tatlıydı, burunda küçük, beyaz bir üçgen bulunan, siyah bir kediydi,” dedi Amber Lynch. “Küçücüktü. Sağa sola yalpalayarak yürüyordu.”

Ama bu durum uzun sürmedi. Kristin’in itirazlarına rağmen, Cartier yavru kediyi kapı sövesinin tepesine koydu. Kedi tepe üstü yere düştü. Kedinin öldürülüşüne tanık olmak zorundaydı (Lardner 1992).

* Bu habere 15 Haziran 1991 tarihli *Dallas Times Herald*’da yer verilmiştir.

Şiddet faili bir erkek bir hayvana zarar verdiğiinde ortaya çıkan şeyi açıklamak için, şiddet failleri tarafından hayvanlara verilen zararı temsilen, iki acı verici olaydan detaylar sunacağım. Bu hikâyeler sarsıcıdır, okumak huzursuz edebilir. Bununla birlikte, hayvanların şiddet failleri elinden gördüğü zulmün ve ölümün anlamını kavramak için ortaya çıkan şeyi anlamak zorundayız.

Hal tüfekle geri geldi. Tüfeği kadının göğsüne dayayıp horozu indirdi ve sonra tüfeği midesine bastırarak, "Seni öldüreceğim allahın belası! Bu sefer cidden öldüreceğim!" diye bağırdı. Sonunda tüfeği yere bıraktı ve dışarı çıktı...

Hal biraz daha bira almak için dışarı çıktığında, Karen küçük köpeğini de alarak kaçtı. Hal çok sinirlendiğinde, birkaç kere köpeği öldürme noktasına gelmişti. Hayvanın başına geleceklere bilen Karen onu evde bırakmazdı (Browne 1987, 119).

Karen karakola gitti ve bir arkadaşını aradı. Arkadaşı da Hal'ı aradı. Hal karakola gidip Karen'ı aldı ve kimse ona müdahale etmedi.* Kamyonetle eve dönerken, Hal, Karen'ı tehdit etti ve Karen da köpeği kamyonete sakladı.

Eve döndüklerinde, Hal, Karen'ın oturduğu tarafa yönelip kapısını açtı. Onu koltuğundan

* Şiddete maruz kalan kadınların korunmasında güvenlik güçleri sistemlerinin yetersizlikleri üzerine detaylı bir analiz için bkz. Jones (1994).

hışımla çekip yere savurduktan sonra kaburgalarını tekmelemeye başladı. Tekmeleye tekmeleye onu garaj yolunun içlerine doğru sürükledi... Sonunda tepesinde öylece dikilip Karen'a ayağa kalkmasını emretti. Karen kımıldamaya korkuyordu. Köpek hâlâ kamyonetin içinde pusmuştu; Hal köpeği alıp eve doğru sürüdü ve besbelli onu öldürdüğünü sanana dek başını verandanın beton zeminine çarpıp durdu. Ardından Karen'ı zorla içeri soktu (119-20).

Birkaç gün sonra, Karen bir arkadaşının yardımıyla bölgedeki bir hastanenin aciline gitti. Birkaç kemiğinde kırık vardı ve dalağı zarar görmüştü.

Karen sonunda yerel bir sığınma evine gitmeyi ve burada ayakta tedavi desteği almayı kabul etti, fakat gerekli ayarlamalar için sığınma evini aradıklarında, sığınma evinin köpekleri kabul etmediğini öğrenen Karen evine döndü. Köpek hayatta kalmayı başarmıştı ama çok kötü yaralanmıştı ve Karen bundan kendini sorumlu tutuyordu. Ona bakmak istiyordu, evi terk etmesi halinde, Hal'ın acısını köpektен çıkarıp onu öldüreceğini biliyordu (120).

Karen'in evcil hayvanları kabul edemedikleri için sığınma evine giremediğini teyit eden bu sığınma evinin birkaç çalışanı ve gönüllü çalışanı bana, kadınların sırf hayvanlarının öldürülmesinden korktukları için istismarcılarını terk edemedik-

lerinden bahsetti.* Evini terk eden kadınlardan bazısı da evde bıraktıkları hayvanlar için endişe duyarak birinci ya da ikinci gün eve geri dönüyorlardı. Ya da hayvanlarının ne durumda olduğunu öğrenmek için evi arıyor ve eşlerinden, “Hayvanı öldüreceğim!” yanıtını alıyorlardı.

Detaylı bir şekilde inceleyeceğimiz ikinci olayda, şiddet faili hayvanı öldürmüştür. *Los Angeles Times*'da haberi yapılan bu olaya daha sonra Diana Russel da *Rape in Marriage* adlı önemli yapıtında atıfta bulunmuştur:

Michael Lowe, güneşli bir temmuz günü, ailenin Ramona kırsalındaki evinin bahçesinde beyaz tüylü çoban köpeğinin evcil bir tavuğu oyunbaz bir şekilde kovalamasıyla cinnet geçirdi. Lowe, “Gel buraya!” diye bağırdı köpeğe. Lowe'un eşi için henüz yavruyken satın alınmış olan hayvan hoplaya zıplaya sahibesinin ayaklarının dibine oturdu. Lowe, köpeğe, “Tavukları kovalama dememiş miydin sana?” dedi. “Tavukları kovalama dememiş miydim?”

Lowe eve girip elinde 357 milimetrelik bir Magnum tabancayla geri döndü. Bu bakışlardan,

---

* Sağlık Bakanlığı'nın düzenlemeleri ve mali sorumluluk sigortasının kısıtlamaları nedeniyle, şiddete maruz kalan kadınların kaldığı sığınma evleri çoğunlukla evcil hayvanları kabul etmez. Feminists for Animal Rights çeşitli topluluklar içinde şiddete maruz kalan kadınların yoldaş hayvanlarına barınak sunan programlar başlatmaktadır. Bu programla ilgili bilgi almak için Adams 1994a'ya bakabilir ya da PK: 8869, Tuscon, Arizona 85738 adresinden Feminists for Animal Rights ile iletişime geçebilirsiniz.

bu ses tonundan huzursuz olan Cecilia Lowe yaşanacakların farkındaydı. Dizlerinin üstüne çökerek, Lowe'a hayvana zarar vermemesi için yalvardı. Yirmi aylık oğulları olduğu yerde kalakalmış ağırlarken, eşine yalvararak bacaklarına sarıldı.

Lowe alelade bir şekilde köpeğe tek el ateş etti. Lowe 30 milimetrelik Winchester tüfeğiyle geri dönmek üzere tekrar eve girerken, çoban köpeği acı içinde kamyonetin altına sindi. Lowe hayvanı çağırdı ve eşini zorla oturtup onun gözü önünde beş el daha ateş ederek ailenin köpeğini öldürdü. Üç ay sonra ise aynı şeyi karısına yaptı. Sonra da kendini öldürdü. (Russel 1990, 296).

Times, Lowe'un eylemlerini "cinnet" olarak yorumlar, gelelim bunlar kontrolü sağlamak ve elinde tutmak isteyen bir adamın kasıtlı, önceden planlanmış davranışlarıyla örtüşen eylemlerdir. Aynı zamanda, Cecilia Lowe'un onun bakışından ve sesinin tonundan duyduğu huzursuzluk, Lowe'un bu kontrol sağlayıcı davranışa daha önce de başvurmuş ve bir bakışıyla ya da sesinin tonuyla itaat görmüş bir adam olduğunu göstermektedir.

Konrad Lorenz, çiftlik hayvanlarını öldürmenin ahlaki ile evcilleştirilmemiş hayvanları avlamanın ahlaki meselesini tartışırken, kadına yönelik şiddet failinin bir evcil hayvanı öldürürken kuşandığı mutlak zalimliği teşhis eder. Avlanmanın ahlaki uygunluğu konusundaki kendinden emin savına katılmamakla beraber, Lorenz'in evcilleştirmenin tesisi yoluyla oluşmuş acımasız despotluğu yakaladığını düşünüyorum:

Ahlaki açıdan, birine elinden yiyecek almak için güvenle yaklaşan evcilleştirilmiş bir kazın boynunu kırmak, fiziksel zahmet ve büyük bir sabır pahasına, tehlikenin tamamen farkında olan, üstelik kaçabilme şansına da pekâlâ sahip olan bir yaban kazını vurmaktan çok daha kötüdür (Lorenz 1995, viii).

Çoban köpeği, Lowe tarafından yaralandıktan sonra, Lowe onu öldürmeye hazırlanırken, sadık bir şekilde onun yanına gider. Burada Lowe, aynı anda birden çok ilişkiye ihanet etmektedir; yalnızca eşi ve çocuğuyla olan ilişkisine değil, aynı zamanda köpeğiyle olan ilişkisine de.

Hayvanlara Zulmederek Oluşturulan Psikolojik Şiddet

Anne Ganley evcil hayvanların infazının, birincil kurbanın bedenine doğrudan bir saldırı içermediğinden, psikolojik şiddetle kesiştiğini göstermiştir. Psikolojik şiddet hayvanlara yapılan zulmün sonucunda –özellikle bir hayvanın öldürülmesiyle– kadına kendi gerçekliğini dışavurma, yani evcil hayvanının kaybının yasını tutma fırsatı tanımaksızın devam eder. Şiddet failinin yürürlüğe koyduğu kontrolün bir parçası çok büyük duygular yaratmak ve sonra bu duyguların ifade edilmesine izin vermemektir. *Men Stopping Violence* [Şiddeti Durduran Erkekler] topluluğundan Kathleen Carlin'in saptamasıyla, "Bu, sadistik kontrolün iki misli güçlü türüdür: 'Senin canını çok fena yakarım ve bunu öyle bir yaparım ki bunu ifade ede-

mezsın.”” Bir hayvanı infaz ettikten sonra cinsel ilişkiye girmeyi istemek ise, kadının gerçekliğini yok saymanın daha ileri bir yoludur.

Cecilia Lowe’un, eşi köpeğini öldürdükten sonra içinde bulunduğu durumu düşünelim. Köpek onun köpeğiydi.” Köpeği ona Michael’ın verip vermediğini bilmiyoruz, gerçi böyleyse, bu da yine şiddet faillerinin kontrol sağlama davranışlarıyla uyumlu olurdu. (Kristin Lardner’a yavru kedi veren Michael Cartier’i hatırlayın.) Köpeğinin kaybindan sonra hissettiği acıyla ve eşinin tavrının yansıttığı ciddi tehditle Cecilia yüzünü kime dönebilirdi?

Evcil hayvanının ölümüne sebep olan saldırının ardından ya da hayvanını bir barınağa götürdükten sonra, kadın pek çok duygu yaşar. Çok sevdiği bir arkadaşını kaybetmiştir ve bu yüzden korkunç bir acı duymaktadır. Tıpkı evlilik içi tecavüzde olduğu gibi, kadın, dünyasını sarsan bu deneyimi paylaşacağı birine ihtiyaç duyar. Ne yazık ki yine tıpkı evlilik içi tecavüzde olduğu gibi, en akla uygun biçimde destek ve teselli için gideceği kişi bizatihi bu acının müsebbibidir. Ve erkeğin yarattığı ortam, kadına her türden inisiyatifin cezalandırıldığı, kısıtlanmış ve tekdüze bir duygusal hayatı dayatan türdendir: “Süreğen tutsaklık; deneme ve yanılmaya imkân tanıyan görece güvenli bir inisiyatif alanına dönük o basit hissi zedeler ya da yok eder. Kronik biçimde travmalar yaşayan kişi için herhangi bir eylem [yas dahil] potansiyel anlamda korkunç sonuçlar barındırır” (Herman 1992, 91).

---

* Yazarla sohbet, Ekim 1994.

** Bazıları bu cümlenin desteklediği, hayvanın mal olarak görülmesi kavramına karşı çıkabilir ama Lowe ailesi için bu gerçeklikti.

Mickie Gustafson, *Losing Your Dog* (1992) adlı kitabında bir evcil hayvanın ölümünün ardından ortaya çıkan duygu ve tepki silsilesini şöyle betimler:

[Bir] ölü hayvan cansız bir bedenden daha fazlasıdır. Yitirilen mutluluğu, kopan bir bağı temsil eder. Ahenk aniden kaybolmuştur ve hari-kulade bir mutluluk kaynağı artık orada değildir. Bunun sonucunda oluşan yalnızlık hissi kahredici ve neredeyse dayanılmaz boyuttadır (s. 14).

–Büyük bir kaybın yasını tutanlar, kaybedilene duyulan ve zaman zaman dayanılmaz boyuta ulaşabilen bir özlemin yanı sıra, kahredici bir terk edilme ve yalnızlık hissi yaşarlar.

–Sıklıkla hissizleşen ve derin bir bunalıma giren yaşlı kişiye hayat gerçekdışı ve manasız görünür (s. 21).

Gustafson bu pasajlarda, yaşlanıp ölen ya da ötenazi yoluyla hayatına son verilen bir evcil hayvanın ardından duyulan yas ve boşluğu tasvir etmektedir. Öte yandan, şiddete maruz kalan kadınların yasını tuttuğu ölümler beklenmedik ve ani ölümler olabildiği gibi, bazı kadınlar kendilerini bu tür bir şiddete hazırlayabileceğinden, tahmin edilebilir ölümler de olabilmektedir. Her iki durumda da ölümler şiddet ve kontrol bağlamında meydana gelir. Kadın, yasın yanı sıra, ölümü partnerinin elinden olan hayvanı koruyamadığı için suçluluk, öfke ve umutsuzluk hissine de kapılabilmektedir:

Yavru kedi bahçede oturuyordu. Billy tüfeğini alıp kediye doğru yürüdü ve onu vurdu. Sonra da

diğer iki kedinin peşine düşerek onları da vurdu. Histeri krizi geçiren Kim, Billy'nin peşinde dolanıp duruyor, onu çekiştiriyor, tepinip duruyor ve çığlık atıyordu. Kedileri öldürmemesi için, öldürdükten sonra ise onları orada öylece bırakmaması için ona yalvardı. Bunun üzerine Billy kedileri alıp çitin dışına attı. O gece Billy uyduktan sonra, Kim gizlice dışarı çıktı ve kedileri bulup gömdü. Ardından çayıra uzanıp ağladı. Kedilerin ölümünden kendini suçlu tutuyordu. Onları asla Billy'nin yanına getirmemeliydi. Artık Billy'nin yapacağı tek şey Kim'i öldürmek gibi görünüyordu. Kim o gün günlüğüne şöyle yazdı: "Keşke ölseydim. Keşke ben de vurulsaydım." (Browne 1987, 154).

Şiddete maruz kalan kadın, hayvan hâlâ hayattayken şiddet failinin hayvana dönük tutumunun hayati tehlike içeren doğasını fark ederse, hayvanı korumak amacıyla onu bir barınağa götürmeye karar verebilir. Bu onun evcil hayvanıyla ilişkisi bağlamında eşit derecede yıkıcı olacaktır. En azından hayvanının yaşıyor oluşunda teselli bulsa da, ilişkilerinin sona ermesi yüzünden yine de yas tutmak zorunda hissedecektir. (Şüphesiz ki aşırı nüfus yoğunluğu sorunu nedeniyle barınağın hayvan için ötenaziyi uygun görmesi de ihtimal dahilindedir.) Gustafson zorunlu ayrılık nedeniyle hissedilen belirli duyguları şöyle tarif eder: "Köpeğin ile bir başka şey arasında seçim yapmak zorunda kalmak, tam da böyle bir seçim yapmak zorunda kalmaktan kaynaklı bir öfke ve hayal kırıklığına yol açabilir" (Gustafson 1992, 106).

Gustafson “abartılı öfke ve siniri” (20) köpeğin ölümü (ya da barınağa verilerek yitirilmesi) sonrasında yas tutan kişinin sergilediği karakteristik özellikler olarak tanımlar. Fakat öfke, şiddete maruz kalan kadının kontrolcü erkekle ilişkisinin tek-düze devam etmesi için duygularını sürekli olarak gözlemleyerek, dışavurmaması beklenen duygularından biridir. Bu, hem bir hayatta kalma stratejisidir hem de savunma mekanizmasıdır. Ann Jones ve Susan Schecter birçok kadının “öfkelerini dışavurmalarının kontrolcü partnerde daha büyük bir öfkeye yol açmasından korkarak öfke duygularını nasıl bastırdıklarını” anlatır (Jones & Schecter 1992, 44-45). Bir hayvan cinayeti vakasında, öfke bir yandan zaruri olarak inkâr edilse bile, diğer yandan büsbütün anlaşılır olabilmektedir. Bu nedenle psikolojik kontrol hayvanın ölümünün ardından da devam eder.

Kadın gerçek manada “kırılmadan” önce, birçok şiddet faili için atılacak son bir adım vardır. Judith Herman bunu şöyle tasvir eder: “Kurbanı psikolojik olarak kontrol altına almanın son adımı, kadın kendi ahlaki prensiplerini çiğneyene ve temel insani özelliklerine ihanet edene dek tamamlanmaz. Psikolojik açıdan tüm zorlayıcı yöntemlerin en yıkıcısı budur... Ev içi şiddette bu prensiplerin ihlali sıklıkla cinsel aşağılama içerir. Şiddete maruz kalan kadınların birçoğu ahlaksız ya da iğrenç buldukları cinsel edimlere zorlandıklarından söz etmektedir” (Herman 1992, 83). Bazı şiddet faileri için cinsel zorlama, kadın ile hayvanı cinsel ilişkiye girmeye zorlamayı içerir. Böylece şiddet faili, kadını başkaları –insan ve insan olmayan– ile kuru-lu temel sevgi bağlarını ihlal etmeye zorlar.

Hayvanlarla Cinsel İlişkiye Zorlama

Şiddet failleri ve/veya evlilik içi tecavüzcüler tarafından aşağılama ve cinsel sömürü aracı olarak hayvanların kullanılmasını içeren şiddet türü, şiddetin çok az tartışılan bir türüdür. Şiddet failleri ve evlilik içi tecavüzcüler (ki bu ikisi ne birbirinin dışında kalan ne de birbirini tamamen kapsayan gruptur) zaman zaman bir kadın ile bir hayvanı cinsel ilişkiye girmeye zorlamaktadır. Örneğin;

–“Beni bağlar ve köpeğimizle cinsel ilişkiye girmeye zorlardı... Köpeği tutarak üzerime çıkardı ve köpeğin penisi benim içimdeyken, o da köpeği düzerti.” (Walker 1979, 120).

–25 yaşında bir adam 16 yaşındaki bakire ve o esnada regl olan kız arkadaşına, onu ellerinden ve ayaklarından yatağa bağlayarak ve dobermanını üzerine salarak tecavüz etti. Kadının bu olayı birisiyle paylaşması tam sekiz yıl aldı. (Bkz. McShane 1988, 73–75).

–Linda “Lovelace” kendisini öldürmekle tehdit eden şiddet failinin bu tehdidiyle, pornografik bir film çekiminde bir köpeğin onun üzerine çıkmasına izin verdiğini ifade etti. “O andan sonra, ne zaman istediği herhangi bir şeyi yapmasam, bana bir hayvan, bir köpek getirdi.” (“Lovelace” 105–113 ve 206).

–Kaliforniya’da üçüncü eşine tecavüzden yargılanan bir adamın davasında, adamın ilk eşi, “kocasının büyük bir köpek satın aldığını ve onu kendisiyle cinsel ilişkiye girmesi için eğittiğini

ifade etti. Bunu izlemek adamı kadınla cinsel ilişkiye girebilecek kadar uyarıyormuş.” (Russell 1990, xii).

Pornografiye sıklıkla erkekler bir kadın ile bir hayvanı cinsel ilişkiye girmeye zorladığında başvurulur. Bu bir duyarsızlaştırma süreci olarak kullanılır. İlk başta kadın, erkek tarafından, birlikte pornografiye göz atmaya, örneğin birlikte pornografik videolar izlemeye teşvik edilerek bu sürecin içine çekilir. Kadın bu kısımdan hoşlanabilir. Fakat erkeğin amacı kadının gösterilen aktivitelere hoşgörüsünü artırmaktır, böylece bunları kopya edecektir. Ya da erkek pornografiyi salt kendisi için kullanır ve sonra gördüklerini canlandırmayı arzu eder.

-Beni kadınlar ve hayvanların, özellikle de yılanların olduğu seks gösterilerine götürmeye başladı. (*Pornography and Sexual Violence*, 1988, 68, Bayan A.’nın İfadesi).

-O adam bir kadının bir köpekle seviştiği [sic] bir film izlemişti. Bazı arkadaşlarının köpeği olduğundan ve bir parti verip, partide bu köpeği kadınların üzerine salmamız gerektiğinden bahsetti. Benden köpeğe ağızlık takmamı ve vajinama köpeğin yalayacağı bir şeyler sürmemi istedi. (Russell 1984, 126).

-Tanıştırıldığımız bir kadın, eşinin evde bir sürü porno dergisi olduğunu söyledi. Evliliklerini bitiren son olay bu dergilerden birindeki bir sahnenin canlandırılması olmuştu. Kadın zorla soyulup bağlanmış ve ağzı kapatılmıştı. Ve sonra eşinin de yardımıyla bir Alman çoban köpeği

tarafından tecavüze uğramıştı. (*Pornography and Sexual Violence*, 1988, 104, Bayan Rice Vaughn'un İfadesi).

Pornografi aracılığıyla, köpekler, yılanlar ve diğer hayvanlar bir erkeğin kendini sahnede hayal etmesine yardım eder. Hayvanlar fallus için birer dublör halini alır.* Ve bu durum, erkeğin, kadın partneri ile bir hayvanı girmeye zorladığı cinsel ilişkiyi izlerken de aynıyla geçerlidir. Hayvanlarla cinsel ilişkiye girmeye zorlama, istismarcı erkeklerin, diğer hayvanlarla ilişkileri de dahil, ilişkilerini nasıl kapsamlı bir şekilde cinselleştirdiklerinin ve nesneleştirdiklerinin bir göstergesidir.

Bir erkeğin bir kadın ile bir hayvanı cinsel ilişkiye girmeye zorlaması, hayati tehlike oluşturan davranış bağlamında ne anlatmaktadır? Bu soruyu *Men Stopping Violence*'dan Kathleen Carlin'e sordum. Yanıtı şu oldu:

Hepsi farklı türde tehlike içermektedir –hangi hayvanı kullanırsa kullansın, o hayvan kendisinin dublörü olarak oradaysa, bu durum izleyen erkeğin mutlak güce sahip olduğu hissini artırır. Bu, onun kendisinde gördüğü mutlak iktidarla kadını, ister bir hayvan isterse bir makine olsun, bir nesne olarak kullanmasını birleştirerek onun benlik algısını besler. Bir anlamda tehlikeyi artırır çünkü kabul edilebilir istismar seviyesini yükseltir. Bu, erkeğin kendisinde gördüğü mutlak iktidarla kadının nesneleştirilmesini birleştirir. Kadını bir nesne olarak derinleştirir. (Yazar ile sohbet, Güz, 1993).

* John Stoltenberg'in görüşü, yazarla sohbet, Mayıs 1993.

İstismarcının gözünden bakıldığında, tıpkı diğer insanların beyzbol sopası ya da plastik şişe kullanabilmesi gibi, o da bir hayvanı cinsel anlamda bir nesne olarak kullanmaktadır. Bu durumda önemli olan şey hayvanların nesne olarak konumudur. Ve devamında bu, kadının konumu için de böyledir. Hayvan ve kadın kurbanlar dahil, cinsellikte bu şekilde kullanılan “nesnelerin” bireyliği, biricikliği, özgüllüğü ve özelliği yok sayılır. Onların kim oldukları onları kullanarak elde edilebilecek şey kadar önemli değildir. Dişi insan partneriyle insan olmayan bir hayvanı cinsel ilişkiye girmeye zorlamak, şiddet failinin her ikisini de birbirinin yerine geçebilen nesnelere nesneleştirme biçimini gösterir. Onun gözünde aralarında bir fark yoktur –ve bir plastik şişeden daha az gözden çıkarılabilir değillerdir. Ann Jones bu gibi durumları “pezevenklik” olarak tanımlar ve bir hayvanla tecavüz eylemini işkence olarak sınıflandırır (1994, 85, 93).^{*} Şüphesiz ki bu, hayvana da işkencedir.

Bir evcil hayvanla cinsel ilişkiye girmeye zorlanma, bir kadının temel sevgi bağlarına ihanet etmekte olduğu yönündeki hissini derinleştirebilir. Anlaşılır bir şekilde, kadın bunu ah-laksızca ve iğrenç bulacaktır. Zorla cinsel ilişkiye girmek her zaman aşağılayıcıdır, erkek bedeni dışında bir alet kullanımıyla gerçekleşen zorla cinsel ilişki, kadına, kendisinin de bireylikten ve herhangi bir özellikten yoksun, büsbütün bir nesne olduğunu gösterir. Linda Marchiano (“Lovelace”)^{**} kendi adına ve sesine sahip çıktığında, bir köpekle cinsel ilişkiye girmeye zorlan-

* “Aslında şiddet faili, eşini başka erkeklerle ya da hayvanlarla olma-ya zorlayan bir pezevenktir” (Jones 1994, 85).

** 1972 yılı yapımı *Deep Throat* adlı porno filmle ünlünen “Lovelace”, *Ordeal* ve *Out of Bondage* adlı otobiyografik eserlerinde zorla sokulduğu pornografi sektöründeki dehşet verici anılarını kaleme almıştır. –ç.n.

masının ona kendini nasıl “büsbütün yenilmiş” hissettirdiğini anlatır. “Benim için daha büyük bir aşağılanma kalmamıştı,” der (“Lovelace” 1980, 113).

Bir hayvanla cinsel ilişkiye girmeye zorlanmak pek çok kadının ahlaki ve ilişkisel prensiplerini ihlal eder. Bu çoğunlukla saldırgan bir adamın tutsağı olmanın en az konuşulabilen boyutudur. Şili’de eğitilmiş köpekler tarafından tecavüze uğrayan kadın siyasi mahkûmlar için,

Bu hiç şüphesiz cezaevindeki kadınların yaşadığı en gaddarca ve en travmatik deneyimlerden biridir. Bu işkenceden sağ çıkan kadınlar maruz kaldıkları aşırı cinsel alçalma hakkında konuşmakta güçlük çeker. İşkenceciler mide bulandırıcı bir kurnazlıkla, kurbanlarına kendi bedenlerinden utanç duyacakları bir travma yaşatır. (Bunster-Bunalto 1993, 257).

Nihayet güvende olduklarında, cinsel şiddet kurbanları sağalmak için bir hatırlama ve yas tutma evresine girebilir. Travmanın öyküsünü yeniden kurarak “travmatik hafızayı” dönüştürür, “böylece yaşanan olay hayatta kalanın hayatıyla bütünleşir... Çünkü gerçekle yüzleşebilmek o kadar zordur ki hayatta kalanlar kendi öykülerini yeniden oluştururken sıklıkla bocalar. Gerçeği yok saymak onları deli eder, fakat gerçeği büsbütün kabul etmek de herhangi bir insanın katlanabileceğinden oldukça fazlasını gerektirir” (Herman 1992, 175, 181). Bir hayvan ile kadın arasında yaşanan zorla cinsel ilişki kadını o denli utanç ve aşağılanma ile doldurur ki kadın sessiz kalmayı konuşmaya tercih eder. Hayvanların dahil edildiği cinsel saldırıların ardından yaşanan utanç ve sessiz kalma, kurbanlaştırılmanın etkilerinden arınmayı çok daha zorlaştırır.

Hayvanlarla cinsel ilişkiye girmeye zorlanma, üzerine konuşulması gereken bir eylemdir, fakat aynı zamanda çok korkunç olduğu için sessizliği neredeyse garanti eder. Rönesans döneminde, hayvanlarla cinsel ilişkiye girmek hukuk kitaplarında örtülü bir ifadeyle, “*offensa cujus nominatio crimen est*” [anılması bile suç olan suç] olarak tanımlanırdı (Serpell 1986, 126). Bu tür zorla cinsel ilişki örneklerinin konuşulamaz oluşu, istismarcının kurbanı üzerindeki psikolojik kontrolünün ne kadar yıkıcı olduğuna işaret eder. Hayvanlarla cinsel ilişkiye girmeye zorlanma, cinsel deneyimleri işkenceyle birleştirir ve bir aktivistin yorumuyla, “tüm devreleri bozar.” İnsan kurban utanma ve kendinden iğrenme duygusuyla kendi sesini bastırırken, insan olmayan diğer kurban dilsiz kabul edilir, çünkü hayvanlar insan dilinde iletişim kurmazlar. Her iki kurban da hem konuşulamaz olanı deneyimler hem de konuşamaz kılındır.

Hayvanlar ve Şiddet Faillerinin Kontrol Stratejileri

Hayvanlara zulmetmek kendi halinde yaşayan bir başka canlıya yönelik bir şiddet edimidir. Şiddet faili hayvanı öldürdüğünde, kendisi ve ailesindeki herkes yaşam ve de ölümün onun ellerinde olduğunu algılar. Böylece erkek kendini daha güçlü hisseder. Hayvanlara zulmetmek ve onları cinsel amaçla kullanmak aynı zamanda kadını olumsuz yönde etkilemek için hayvanı araçsallaştırma edimleridir.

Zorlama Tablosu

Psikolog Alfred D. Biderman beyinleri yıkanan Amerikan askerleri üzerinde çalıştıktan sonra, onun bu çalışması Uluslararası Af Örgütü tarafından bir zorlama tablosu halinde düzenlenerek yayımlanmıştır. Diana Russell çığır açan kitabı *Rape in Marriage*'de, Biderman'ın tablosunun işkencenin genel anlamda "rehineler" olarak görülen kadınların yanı sıra eşlerin (kadın) üzerindeki etkilerini anlamak için de kullanılabileceğini örneklerle açıklamıştır. Bu zorlama tablosu bugün şiddete maruz kalan kadınların barındığı sığınma evlerinde, kadınlara partnerlerinin hangi kontrol taktiklerini uyguladığını tespit etmelerinde yardımcı olmak için kullanılmakta, kadınlar her bir genel zorlama yöntemine karşılık gelen farklı deneyimleri algılayabilmektedir.

Tablo 1'de, şiddet faillerinin hayvanları ne tür farklı şekillerde zorla kullandığını göstermede Biderman'ın tablosundan nasıl yararlanılabileceğini gösteriyorum. Biderman'ın tablosu, şiddete maruz kalan kadınlar gibi ev içi tutsaklarının deneyimleriyle siyasi tutsakların deneyimleri arasında bir paralellik saptamakta ve birbirinden bağımsız zalimce eylemlerin aslında birbiriyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Tablo 1 zorlama içeren herhangi bir eylemin hayvanları kapsayabileceğini ve muhtemelen de kapsadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 1, sol sütunda, *modifiye edilmiş* bir zorlama tablosu üretmektedir (Bkz. Jones 1994, 90-91). Sağ sütundaysa, kadına yönelik şiddet ve hayvanlara zulüm örnekleri yer almaktadır. Hayvanlara zulmetme yöntemlerinin birinin bile kadına yönelik doğrudan fiziksel şiddet içermediğini not edelim. Fakat tüm bu yöntemler, bir erkeğin partnerine tehditler ve fiziksel saldırılarda da bulunduğu bir durumda ortaya çıkmaktadır.

Bu örnekler hayvanlara zulmetmenin birçok türde zorlama yöntemini uygulamaya koyduğunu göstermektedir. Tablo 1 şiddete maruz kalan kadının yaşadığı ve hayvanların tam da bu nedenle zulme uğradığı dehşetin bağlamını açıklamaktadır.*

---

* Geçtiğimiz birkaç yıl içinde şiddete maruz kalan kadınların haklarını savunanlardan bazıları, sığınma evlerinde Biderman'ın tablosunun kullanılmasıyla ilgili duydukları endişeleri dile getirdiler. Kaygıları birçok konu üzerine yoğunlaşmıştı: (1) Bu tablo kadına yönelik şiddeti açıklayamaz, çünkü erkek egemen toplumsal yapı içerisinde zorlayıcı, kontrolcü davranışın psikolojik etkilerine dair bir bağlam geliştirememiştir. (2) Sığınma evleri bu tabloyu her türlü psikolojik şiddetin bir kodlaması olarak görmemeli ve buna bağlı olarak da tablonun zorlayıcı kontrolleri tanımlarken kapsamlı olduğunu zannetmemelidir. (3) Tablo, şiddete uğrayan kadınların savunucuları için, ne şiddet failinin eylemlerinin hayati tehlike içeren doğasını ölçmek için bir araç olarak kullanılabilir mahiyettedir ne de bir düzene ya da öngörülebilirliğe işaret eder. Bu tablo, listelenen öğelerin şiddet faili tarafından listelendiği sırayla yapılacağı anlamına gelmez. Bu yüzden kadının güvenliği konusunda bir ön gösterge değildir. Diğer bir deyişle, tablo en iyi, kadının yaşadığı psikolojik şiddeti anlamak için kadına yorumlayıcı bir temel sunduğu için işe yarar. Bir kadının güvenliği için ön gösterge olarak ya da bir erkeğin neden şiddet gösterdiğini açıklamaya yarayan bir araç olarak kullanılması halinde, etkinliğini kaybeder. Benim bu tabloyu burada yeniden yayımlamaktaki amacım şiddet failinin zorlayıcı kontrolüyle ev içindeki hayvanlara yönelik tavrının nasıl iç içe geçmiş olduğunu göstermektir.

Tablo 1
Biderman'ın Zorlama Tablosu ve Kadına Yönelik
Şiddet Türü Olarak Hayvanlara Zulüm

Zorlama Yöntemi	Örnekler
<p><i>Tecrit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Kurbanı direnme gücü için gerekli her türlü sosyal destek-ten mahrum bırakır. -Benlik konusunda yoğun endişe oluşturur. -Kurbanı bir sorgulayıcıya bağımlı hale getirir. 	<p>Evcil hayvanı öldürmek kadını son önemli ilişkisinden de mahrum bırakarak ve şiddet failine bağımlılığını artırarak tecridi pekiştirir.</p>
<p><i>Algıyı Tekelleştirme</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -İlgiyi hemen kötü duruma çe-ker ve iç gözlemi teşvik eder. -Kendisi tarafından kontrol edi-len uyarılarla yarışabilecek uyarıları ortadan kaldırır. -Boyun eğmeyle örtüşmeyen tüm eylemlere engel olur. 	<p>Hayvanları öldürerek onlara sunulan ilgiyle yarışma durumunu ortadan kaldırır. Aynı zamanda evcil hayvanın kurbanı sağladığı desteği yok eder.</p>
<p><i>Tetiklenen Bitkinlik ve Yorgunluk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Zihinsel ve fiziksel direnme gücünü zayıflatır. 	<p>Hayvana zulmetmek ya da onu öldürmek yasin fiziksel yansımalarını (uykusuzluk, baş ağrısı vs.) beraberinde getirir.</p>
<p><i>Tehditler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Kurbanın korku içinde yaşa-masına neden olur. 	<p>Hayvanı öldürmekle tehdit eder ya da öldürür ve sırada kadının olduğunu söyler.</p>

<p><i>Ara Sıra Gösterilen Hoşgörü</i></p> <p>-İtaati güvenceye alır.</p> <p>[Hoşgörü bazen şiddet edimlerinin azalması ya da durmasıyla da kendini gösterir, fakat korku hali devam eder. Alttayatan tehditler yüzünden yanlış bir güvenlik algısı yaratır: kadın asla güvende değildir.]</p>	<p>Ona bir hayvan verir.</p> <p>[Aslında ona, gerçekten değiştiği için değil, onun üzerinde kontrol sağlamak için bir hayvan getirir.]</p>
<p><i>"Mutlak İktidar" Gösterisi</i></p> <p>-Direnmenin yararsız olduğunu düşündürür.</p>	<p>Hayvanı kadının ve çocukların önünde öldürür.</p> <p>[Ayrılık saldırısı: Kadın onu terk ettiğinde, kadının hayvanına saldırır.]</p>
<p><i>İtibarsızlaştırma</i></p> <p>-Direnmenin bedelini özsayıgı açısından şartlı teslimiyetten daha zarar verici gibi gösterir.</p> <p>-Tutsağı "hayvan seviyesinde" kaygılara indirir.</p>	<p>Hayvanı da cinsel anlamda sömürerek kadına hayvanla birlikte tecavüz eder.</p> <p>Kadına hayvanın kabından yedirip içirir.</p>
<p><i>Keyfekeder Talepler Dayatmak</i></p> <p>-Tutsakta zoraki bir boyun eğme alışkanlığı geliştirir.</p>	<p>Kadının hayvanı beslemesine ya da hayvanın belli zamanlarda eve girip çıkmasına izin vermez.</p>

Kaynaklar: Ann Jones, *Next Time She'll be Dead* (Boston: Beacon Press, 1994), s. 90-91; ve Uluslararası Af Örgütü İşkence Raporu'nun (1973) Massachusetts, Northampton'daki kadın sığınma evi tarafından hazırlanan uyarlaması. Tüm örnekler ve köşeli parantez içindeki eklemeler yazara aittir.

Kontrol Stratejileri ve Hayvanlara Zulüm

Erkeğin kadına yönelik şiddetin bir parçası olarak bir hayvana zulmetmesinin *nedenlerini* incelediğimizde, erkeğin kadını kontrol etmek için sergilediği kasıtlı girişimleri kavrayabiliriz. Stratejiler şunlardır.

1. *İktidarını göstermek için* hayvana zulmeder. Birine işkence ederken, diğerine bunu izletmek nihai ustalıktır, bu eylemleriyle, “bunları yapabilirim ve senin beni durdurmak için yapabileceğin hiçbir şey yok,” der. Kadın, hayvanı korumak isteyebilir ama koruyamayacağını fark eder. Hayvanını hayal kırıklığına uğrattığını hissedebilir ya da hayvanı korumaya çalışırken yaralanabilir ve ne kendini ne de evcil hayvanını koruyabildiğini keşfeder. Bazen hayvanı koruma çabası kendisine yönelik şiddetin artmasına neden olur (örneğin bkz. Dutton 1992, 27). Şiddet faili erkek, hayvana zulmederek aynı anda hem kendi mutlak gücünü ve hem de kadının mutlak kontrol kaybını sergiler.

2. *Kadına boyun eğmeyi öğretmek için* hayvana zulmeder. Ann Jones, “boyun eğmeyi öğretme” amacıyla, kocası tarafından “kadının mezarını kazışı, ailenin kedisini öldürüşü ve evcil atının kafasını koparışı” izletilen bir kadının yaşadıklarını anlatır (Jones 1980, 298). Hayvanlara zulüm gibi tutarsız ve öngörülemeyen şiddet patlamaları kurbanı “direnmenin nafile olduğuna ve kadının hayatının mutlak boyun eğiş ile erkeğin müsamahasını kazanmaya bağlı olduğuna” ikna eder; failin amacı, kadında hem ölüm korkusu hem de “yaşamaya izin verildiği için minnettarlık” uyandırmaktır (Herman 1992, 77).

3. *Kadını destek ve ilişki açısından mahrum bırakmak için hayvanı öldürür.* Evcil hayvanıyla ilişkisi kadının kurmasına izin verilen son anlamlı ilişkisi olabilir. Erkeğin partnerini kontrol etme yollarından biri, onun sosyal ağını ciddi biçimde sınırlamak, arkadaşlarına ve ailesine erişimini kısıtlamaktır. Bu yolla erkek etkin biçimde kadının diğerleriyle olan bağında benlik duygusunu yok eder (Herman 1992, 77). Bir hayvanı katletmek anlamlı bir ilişkiyi bitirir. Ayrıca, kadının bu ilişki sayesinde geçerli kıldığı benlik duygusunu yıkar. Şayet bu, sahip olmasına izin verilmiş son ilişkisi ise, kadın, hayvanın kaybında kendi kaybını da görür. Üstelik hayvanın varlığı onun şiddet failinin bakış açısını benimsemekten kaçınmasına yardım etmiş olabilir. Ayrıca bu durum onu evcil hayvan sahibi arkadaşlarından uzaklaştırabilir veya ona insanlıktan çıkmış hissini verebilir, bu nedenle de diğer insanlara yabancılaştırabilir. Kendi hayvanını kaybettiği için ya da kendisi şiddet faili olmasa da diğer hayvanların da kendi çevresinde güvende olmadığını hissederek, diğer evcil hayvan sahipleri yanında kendini kötü hissedip korku duyabilir. Diğer insanları hayvanlarla bir arada görmekten huzursuz olabildiğinden ve bu hayvanlar için endişe edebildiğinden, evcil hayvan sahibi diğer insanlarla görüşmesini kısıtlar.*

4. *Kadın ve çocukların kendi kararlarıyla giriştikleri eylemler karşısında öfkeye kapıldığı için hayvanların canını yakar.* Onların davranışlarını kontrol etmek ister, diğer hayvanlar dahil, başkalarına dönük kararlı tepkileri onu kızdırır. Toplum nezdinde keyfekeder öfkelenmeye izni olduğundan, bunu fütursuzca dışavurur.

5. *Korku ortamını sürekli kılmak için hayvana zulmeder ve böylece başka bir şey yapmasına gerek kalmaz.* Judith Her-

* Mike Jackson'ın görüşleri, yazarla sohbet, 1994 baharı.

man'ın saptamasıyla, "Kurbanı sürekli korku halinde tutmak için sık sık şiddete başvurmaya gerek yoktur. Ölüm ya da ciddi bir zarar görme tehdidi gerçekte şiddete başvurmaktan çok daha sık görülür. Başkalarına yönelik tehditler genellikle kurbanın kendisine yönelik tehditler kadar etkili olur" (1992, 77). Dahası, birine işkenceyi izletmek de özel bir korkutma biçimidir:

Sevilen bir evcil hayvana işkence yapılması ya da onun yok edilmesi kişinin kendisine yönelik istismardan çok daha güçlü bir istismardır. Bir kadın on iki yavru kediye sırayla işkence edilmesine tanıklık etmiş ve nihayetinde şiddet faili tarafından katledilmiştir (Dutton 1992, 27).

6. *Bir ayrılık şiddeti türü olarak kadının ondan ayrılmasını engelleyecek bir saldırı olarak hayvana zulmeder.* Eğer hayvana yapılan zulüm, kadının şiddet faili erkekten ayrılmayı düşündüğü sırada gerçekleşiyorsa, *bu, kadında kalma yönünde güçlü bir dürtü oluşturur.* Çoğunlukla kadın evi terk etmeye hazırlanırken, şiddet faili, hayvan(lar)ın canını tehlikeye atacak boyutta ölçüsüz bir davranış sergiler. Örneğin, bir erkek mutfak masasına çamaşır suyu dökmüş ve bu çamaşır suyu "kazara" kedinin su kabına dökülmüştür. Mesaj oldukça açıktır: Kadın orada olmadığına, hayvanlar güvende değildir. Kadın, hayvana yönelik tehditler yoluyla rehin alınır.*

* Martha R. Mahoney, bir kadın ayrılmaya karar verdiğinde ya da ayrılmak için hazırlık yaptığına ortaya çıkan kontrol çabasını tanımlamak için, "ayrılık saldırısı" ["separation assault"] teriminin kullanılmasını önerir. "Ayrılık saldırıları," Mahoney'nin iddiasına göre, "ayrılık saldırısı süresince yapılan zalimce ve zorlayıcı çeşitli hareketleri" tanımlamak için kullanılmalıdır. Mahoney şunu öne

7. Kadını, evi terk ettiği için, takip ve taciz ederek ve hayvanı öldürerek cezalandırır. Kadın halihazırda kaldığı evine döndüğünde, ailenin evcil hayvanını ölü bulur –merdivende yatan vurulmuş bir köpek ya da mutfakta asılmış bir kedi; erkeğin buraya geldiğini, buranın işgal edildiğini ve artık kendisi için hiçbir yerin güvenli olmadığını bilir.

8. Kadını hayvana yapılan zulme dahil olmaya zorlayarak ona kendisini hayvanlara ihanet etmiş gibi hissettirebilir. Kadın, hayvanların kendisine güvenemeyeceği bir pozisyonda olduğunu, çünkü onları koruyamayacağını düşünür.

9. İktidarını teyit etmek için hayvanlara zulmeder. Bir hayvana zulmetme ya da onu öldürme eyleminin kendisi başlı başına bir tatmin duygusu verebilir.

Bir evcil hayvana zulmetme nedenlerinin her biri, kişinin iktidarını pekiştirme ya da geri kazanma dürtülerini açığa vurmaktadır. Yine de hayvanlara zulüm, bilinçli kontrol eylemleri olarak algılanacağı yerde, Michael Lowe'nun durumundaki gibi, sıklıkla delilik olarak görülür. Eylemin doğasında var olan kontrol, bilakis kontrol kaybı olarak görülür. Böylece hayvan-

---

sürer: "Ayrılık saldırısı, erkeğin kadının onu terk etmesini engellemek, ayrılık için intikam almak ya da kadını dönmeye zorlamak için doğrudan kadının bedenine ve iradesine yaptığı saldırıdır. Kadının nerede ve kiminle yaşayacağına dair iradesini kırmayı ve onu bir ilişkide bağlantıda kalmaya zorlamayı hedefler. Bu, bir ilişkide iktidar kazanmak, iktidarı elinde bulundurmak ya da yeniden kazanmak için veya kadını ilişkiyi sonlandırdığı için cezalandırmak adına gösterilen bir çabadır" (Mahoney 1991, 65-66). Bu ve bundan sonraki örnek ayrılık saldırısının temel parçalarını oluşturan saldırılar olarak görülmelidir.

lara zulüm, erkeğin kendini aklını yitirmiş, acımasız, soğukkanlı, kontrol edilemez, zarar verilemez ve sorumsuz gösterme planını kalıcılaştırır. Şiddet faillerinin yapmak istediği şey tam da budur; insanların, özellikle partnerlerinin, aklını yitirmiş olduğunu düşünmesini ister, çünkü bu durum onları partnerlerinin gözünde daha tehlikeli kılar. Kadın onun bir hayvana zulmettiğini ya da onu öldürdüğünü gördüğünde, “Bu adamın bir sorunu olmalı, zihinsel ya da duygusal olarak hasta olmalı, ya da çocukluğundan kalma çözülmemiş ciddi sorunları olmalı ve bu ne kadar üzücü ve utanç verici” diye düşünebilir. Hakeza, “bu adam gerçekten deli, ödüm kopuyor, her şeyi yapabilir” diye de düşünebilir. İşte psikolojik şiddetin amacı tam da budur: afallatmak, şaşkına çevirmek. Amacı budur ve bu amaç, niyetlerinin üstünü başarıyla örter.

Hayvanlara Zulüm, Kadına Yönelik Şiddet ve Feminist Kuram

Hayvana zulmetme cinsel üstünlüğün bir türü, tahakkümün örnekle somutlaştırılmasıdır. “Delilik” kisvesine gizlense de, erkeğin güçlülüğünü ilan eder ve pekiştirir. Hayvanlara zulmetmeyi kadına yönelik şiddetin özgün bir biçimi olarak görmek için birçok önemli nedene sahibiz.

1. Hayvanlara zulüm şiddetin kasıtlı olduğunu ortaya çıkarır.

Hayvanlara zulmü kadına yönelik şiddetin ayrı bir kategorisi olarak kabul etmenin birinci nedeni, bunun *kontrol kaybından ziyade kontrolü ve şiddetin kasıtlı olduğunu ortaya çıkarıyor oluşudur.*

* Mike Jackson'ın görüşleri, yazarla sohbet, 1994 baharı.

Şiddet failleri ile çalışma yürüten kişilerle, özellikle şiddet faili gruplarıyla çalışma yürüten kişilerle konuştuğumda, birbiriyle bağdaşmaz gibi görünen iki ayrı olguyu öğrendim: gruptaki herkes şiddet failinin bir hayvana zarar verdiğini ya da onu öldürdüğünü bilmesine rağmen, grupta hayvanlara yapılan zulüm neredeyse hiç konuşulmuyordu. Şiddet failleri diğer türdeki şiddet eylemlerini kabul ederken, bu olaylar neden es geçiliyordu? Utanç yüzünden mi? Yoksa sadece bu gruplarda tüm canavarlıkları tartışmak için yeterli zaman olmadığından ve fiili öncelik sıralaması gereği hayvanlara zulmün tartışma dışı tutulmasından mı?

Bu soruyu Michigan Ev İçi Şiddet Enstitüsü'nden Mike Jackson'a sordum. Jackson bana bunun erkeklerin kendi lehlerine yaptıkları bilinçli bir gizleme olduğunu söyledi. Jackson erkeklerin cinsel istismardansa fiziksel istismarı ve hayvan istismarındansa cinsel istismarı konuşmaya çok daha istekli olduğunu fark etmişti. Ve hem kendi kişisel deneyimlerinden hem de söz konusu üç maddenin tartışılma sıklığından hareketle bu yanıtı vermişti. Ona göre, şiddet faillerinin taktiklerinin kabulü anlamında, utanç fazla basit bir neden olurdu. Aslında Jackson'ın iddiası şuydu: Şiddet failleri eylemlerinin nasıl da amaca yönelik, maksatlı ve kasıtlı olduğunun bilinmesini istemezler. Söz konusu fiziksel şiddet olduğunda, ("Kontrolü kaybettim ve ona yumruk attım," diyerek) şiddete yönelme nedenlerini gizleyebilmekte ve cinsel saldırı konusunda, ("Benimle dalga geçiyordu ve bunu istediğini söyledi," diyerek) kafaları karıştırılabilmektedirler; fakat bir hayvanla ilişkide kontrolü kaybetmek savunulması daha zor bir iddiadır, çünkü olayı anlatırken şiddeteki kasıt ayyuka çıkacaktır ("Kontrolü 'kaybettim' ve köpeğin kafasını kestim, sonra da verandaya çiviledim"). Jackson'a göre, bir erkeğin hayvana işkence ettiğini ve bunun kontrolünün

dışında gerçekleştiğini söylemesi durumunda, çok fazla kaçış yolu yoktur. Bu tür özgün şiddet eylemlerinden bahsetmeleri failerin bu eylemleri kasıtlı ve amaca yönelik olarak gerçekleştirdiğini ortaya çıkarır. Hayvana zulmetmek bilinçli, kasıtlı ve planlı bir stratejidir. Şiddet faileri grubundaki bir kolaylaştırıcı, hayvana yapılan işkenceyi ya da onun öldürüldüğünü duyduğunda, konuyu buradan ele alabilmeli ve bu şiddet eyleminin tam da amaca yönelik gerçekleştirildiğini gözler önüne serebilmelidir. Böylece yeniden şiddet failinin eyleyciliği üzerine, diğer bir deyişle, onun saldırgan olmak için bu tercihleri yaptığına ve dolayısıyla, tercih etmesi halinde pekâlâ şiddet uygulamaya son verebileceğine yoğunlaşacaktır.

Michael Lowe'un nasıl kasıtlı davrandığını hatırlayalım: Köpeğe sesleniyor, ona sözünü dinlemediğini söylüyor, eve girip elinle tabancayla dönüyor, eşinin yalvarışlarına ve oğlunun ağlamasına aldırmıyor ve köpeği vuruyor. Sonra tekrar eve giriyor, daha etkili bir silahla dönüyor, hayvanı yanına çağırıyor ve ona beş el daha ateş ediyor.

Lowe bir şiddet faileri grubunda bu olaydan bahsedecek olsa, kontrolü kaybettiğini iddia edebilmesi mümkün mü? Attığı her adımda kasıtlı davrandığı aşikâr.

Jackson'ın görüşünün teyidini, kadınlara yönelik düşmanca ifadelere göz yumulmakla kalmayıp bir de bunların teşvik edildiği, tamamı erkeklerden oluşan bir ortamda bulmak mümkündür. Kişinin aşağılama ve kontrol etme amacının açıkça onaylandığı böyle bir ortamda, hayvanlara yapılan zulüm sır olarak tutulmaz, aksine böbürlene böbürlene anlatılır. Ve bu böbürlenme söz konusu eylemlerin gerçekten nasıl da kasıtlı gerçekleştirildiğini gösterir.

Shannon Faulkner'ın okula kaydını engellemeye çalışan harp okulu Citadel'deki acımasız erkek kültürünü ele alalım.

New Yorker biyografisinde Susan Faludi, Citadel'in saldırgan ve kasten zalimce kılınan ortamını anımsatarak, Citadel öğrencileri arasında eski kız arkadaşlardan onları böbürlene böbürlene aŐaŐılayarak söz etmenin nasıl yaygın bir pratik olduğunu anlatır. Bir  Đrenci genç bir kadının kapısına canlı bir hamsteri nasıl ivilediĐini anlatırken, bir diğeri "kendisiyle iŐbirliĐine yanaŐmayan genç bir kadından intikam almak için, kadının korku dolu bakıŐları altında, kedisinin kafasını pencereye vura vura ezdiğini büyük bir  v nle anlatmıŐtır." Kedi hik yesi onun "kartviziti" olmuştur (Faludi 1994, 72). Öte yandan, Şiddet failleri kendi kartvizitlerini –Şiddet uygulama yönündeki kasıtlı kararlarını– göstermek istemezler.

2. *Hayvanlara zulmetmek ile çocuklara zulmetmek birbiriy-le yakından iliŐkilidir.**

Yi-Fu Tuan'a göre, evcil hayvan beslemek sevgiyle karıŐık tahakk md r. Hakeza ocuk yetiŐtirmek de. Hayvanlara zulmün Şiddetin beŐinci türü olduğunu önermek bir başka Şiddet türüne daha işaret etmeyi gerektirir: Çocuklara zulüm. Bu tartışma bu makalenin kapsamının dışındadır, fakat hayvanlara zulmetmek ile çocuklara zulmetmek arasındaki bağlantıların altını çizmek faydalı olabilir.

Hayvanlara zulmetmek çocukları kontrol/tehdit etmenin ve çocukların kontrolünü saĐlamlaŐtırmanın bir yoludur. Zaman zaman çocuklar, anneleriyle birlikte evi terk etmeleri

---

* Bu bölüm Mike Jackson'la yaptığımız sohbetler sırasında ortaya çıkmıŐtır. Bu makalenin bir önceki versiyonunu özenle okuduğu için de bu konuda benimle yaptığı tartıŐmalar için de kendisine teşekkür ederim. Jackson, hayvanlara yönelik tutumlar ile çocuklara yönelik tutumlar arasında paralellikler kurulması gerektiğine dair ihtiyacı açık Şekilde belirtmiŐtir.

halinde, evcil hayvanlarının zarar göreceği yönünde uyarılırlar; bir baba çocuğunu kedinin uzuvlarını kesmekle tehdit etmiştir. Michael Lowe'un oğlu, babası köpeği öldürdüğü sırada oradaydı. Bir şiddet faili bir hayvanı öldürdüğünde, çocuklar, anne ve şiddet faili, *ailenin (insan olmayan) bir ferdini öldürmenin yansımalarının varsa bile ne kadar az olduğuna hep birlikte tanık olurlar.*

Kadını hayvanı umursamamaya ya da onu istismar etmeye zorlamak, kadını çocuklarını hayvanı umursamamaya ya da onu istismar etmeye zorlaması için zorlamak ve kadını çocuklarını umursamamaya zorlamak aynı zorlayıcı kontrol sürecinde var olur. “Şu hayvanı sustur” ya da “şu köpeği dışarı çıkarıp soğukta beklet de nasıl durması gerektiğini öğrensin” gibi emirler verilebilir. Bu durumda kurbanlar hayvanı susturmak için o anda ne yapmaları gerekiyorsa onu yaparlar. Bu dinamik, “şu çocuğu sustur” ya da “şu çocuğa öğret de...” gibi ifadelerle üzücü biçimde benzer mahiyettedir.

Şiddet faili, hayvanları istismar etme konusunda çocukları etkileyebilmektedir. Bu durumda anne sadece çocuklarının zorla ya da isteyerek hayvanlara zarar verişine tanık olmak zorunda kalmaz, aynı zamanda bu eziyeti durdurmak için onlara müdahale edemez, çünkü eğer onları durdurursa, kendisi ya da çocuklar cezalandırılacaktır. Yani bir kez daha fiziksel şiddet ile psikolojik şiddetin nasıl yakından bağlantılı olduğunu görürüz.

Hayvanlara zulüm de tıpkı çocuklara zulüm gibi, bir kadının kendini partnerinden ayrılmaya ikna etmek için gerek duyduğu eylemlerden biri olabilmektedir. Tıpkı çocuklara karşı neyin kabul edilebilir olacağına dair hoşgörü hasar gördüğünden, çocuğa yönelik zulmün bir kadını evi terk etmeye ikna edebilmesi gibi, evcil hayvanın öldürülmesi de şiddet gören kadını, partnerinin cinayet işleyebileceğine ikna eden son işarettir

("bu tür olaylar kadınlara sıklıkla kendi ölümlerinin bir temsili gibi gelir" [Browne 1987, 157]).

Şiddetin yaşandığı ailelerde çocukların tahminen yüzde doksanı ev içi şiddetin farkındadır. Yine de, çocuklar bilmiyor ve dolayısıyla etkilenmiyormuşçasına, hane halkı bu durumu korkunç bir şekilde inkâr eder ve nihayetinde bir hayvan öldürüldüğünde de aynı durum devam eder. Hayvanın ölümünün ardından, anne çocuklarına yasla başa çıkma konusunda rol model olmak zorundadır, fakat bu noktada kadının kendini ifade edebileceği ortamın ne denli kısıtlı olduğunu unutmamalıyız. Çocuklar endişelerini dışavurmaya ve hissettikleri çaresizlik karşısında kendilerine dürüstçe yaklaşılmasına ihtiyaç duyarlar. Ne var ki bunun yerine, kendilerini sessizliğin hüküm sürdüğü bir atmosferde bulabilmektedirler, çünkü kontrolcü erkeğin önünde duyguların ifade edilmesi güvenli değildir. Buna ek olarak, çocuklar kendileri için de endişe duyabilmektedirler. Gustafson'a göre;

Köpeğin ölümü çocuklarda birçok soru işaretine neden olur ve bunlar arasında kendi ölümleri ve ebeveynlerinin buna nasıl tepki vereceği de yer alır. Ebeveynleri –çocuğun gözünde– çok sevilen bir hayvan için yas tutmuyorsa, çocukları öldüğünde, onun için neden yas tutsunlar? (1992, 96, cinsiyetçi dil değiştirilmiştir.)

Hayvanlara zulüm kadınlara ve çocuklara birçok yönden inkârı aşılır. Kadın herkesi –hayvanı, çocukları, kendini– korumak zorundadır. Bu yüzden, bir çocuk annesinin yanına gidip, "Anne, Sparky'nin başında bir kesik var," dediğinde, kadın öylece durup, "Hayır, yok," diyebilir. Kadın bunu yapar, çünkü

şiddet faili de yanlarında oturuyordur. Kadın hayvan için duyduğu hisleri bastırmak zorundadır. Stratejik anlamda, inkârı bir hayatta kalma aracı olarak öğrenir. Şiddet failine bunun önemli olmadığını göstermek zorundadır, çünkü adamın yalnızca kadının önemseydiği şeylere zarar verdiğini öğrenmiştir, dolayısıyla hayvanı umursamıyormuş gibi davranır. Ne var ki bu dinamiği anlamayan çocukların gözünde durum, babalarının bir köpeğe ya da kediye zarar vermesi ve annelerinin de bunu umursaması anlamına gelir. Şu halde, bunu nasıl yorumlayacaklar?

Annesinin partnerinden şiddet gördüğünün farkında olan çocukların yüzde doksanı dayaa, tecavüze ya da hayvanlara zulme ve dolayısıyla annelerinin güçsüzlüğüne tanık olabilmektedir. Annelerini veya evcil hayvanlarını korumak isteseler de genellikle bunu yapamazlar ve duruma müdahale etme kabiliyetinden yoksun oldukları için suçluluk duyarlar. Annelerini veya evcil hayvanlarını korumaya kalkıştıklarında kendileri de zarar görebilirler. Annelerinin güçsüzlüğünü onun kendi suçu olarak görebilir ve şiddet failine değil, annelerine öfke duyabilirler.

Kadın ya da çocukların bir hayvanla kurduğu yoğun ve saygılı ilişkinin boyutu şiddet failinin hayvana zulmederek kadına verebileceği zararın boyutuyla aynıdır. Benzer şekilde, kadın çocuklarını ne kadar önemsiyorsa, şiddet failinin çocuklara zulmederek kadına vereceği zarar da o kadardır. Şiddet faili hayvanlara ve çocuklara, kadına zarar vermek için zulmeder. Dayak konusunda da durum aynıdır, saldırgan olmak failin seçimidir.

3. *Kadınlara yönelik şiddetin birçok türü vardır ve hayvanlara zulüm tutarlı bir şekilde bunlar arasında yer alır.*

Dayak; tecavüz, cinsel istismar ve çocuk istismarı gibi, kadınlar üzerindeki erkek egemen bir dizi davranış biçiminden biridir. Örneğin Liz Kelly, *Surviving Sexual Violence* adlı kita-

bında, “cinsel şiddetin belli biçimlerinin erkek davranışının çok daha yaygın, gündelik yönleriyle nasıl bağlantılı olduğunu” belgeler. “Birçok farklı şiddet biçiminin altında yatan temel unsur, erkekler tarafından kadınları kontrol etmek amacıyla başvuru-*lan istismar, korkutma, zorlama, ihlal, tehdit ve kaba kuvvettir*” (Kelly 1998, 75–76). Aynı şekilde, kadını cinsel olarak istismar etmek amacıyla hayvanlara zarar vermek ve hayvanları kullanmak da yine bu kontrol yöntemlerindedir. Bir hayvanı; kadını korkutmak, zorlamak, kontrol etmek ya da kadına tecavüz etmek için kullanmak ya da kadını bununla tehdit etmek, erkeğin kadın üzerinde cinsel kontrol ya da üstünlük kurma şeklidir ve fiziksel kontrol davranışı temelli pek çok örnekte görülür.

1993 yılında, (kurban, saldırganından kondom kullanmasını istediği için) “kondom tecavüzü” olarak bilinen davada, tecavüze uğrayan kadın, ifadesi esnasında yalnızca bir kez sinirlerine hâkim olamamıştır: tecavüzcünün, yatak odası dolabında inleyerek ağlayan köpeğini öldürmekle tehdit ettiği ânı anlatırken. Cinsel istismara maruz kalmış çocukların ifadelerinde, evcil hayvanlarına yönelik istismarın ya da bununla tehdit edilmelerinin sıklıkla çocuklar üzerinde kontrolü sağlamak amacıyla kullanıldığı görülmektedir; failer, çocukları kendilerinin kurban edilmesi ile evcil hayvanlarının öldürülmesi arasında bir seçim yapmaya zorlayarak aynı zamanda onların sessiz kalmalarını da güvenceye almışlardır. Cinsel istismar çoğunlukla insan-hayvan cinsel aktivitesine dair açık tasvirlerin bulunduğu pornografik materyaller ve bu materyallere göndermeler içerir (daha derinlemesine bir tartışma için bkz. Adams 1994c).

Bir kürtaj kliniği çalışanı kedisini kapısının eşliğinde kafası kesik halde bulmuş ve daha sonra, kliniğe vardığında, “Kedine ne oldu?” yazılı bir notla karşılaşmıştır (Blanchard & Prewitt

1993, 259). Ölü hayvan bırakmak bir uyarı mahiyeti taşıyabilmektedir; örneğin, 1993 yılında, güneyde bir kadın rehabilitasyon merkezi kurmaya hazırlanan iki lezbiyen, posta kutularında üzerine *Kotex* pedleri yapıştırılmış, ölü bir köpek bulmuştur (Minkowski 1994, 73). Latin Amerika'da siyah kadın mahkûmlara işkence etmenin cinsiyet temelli yollarından biri, kadınların vajinalarına fare sokmaktır. Yine, bilindiği üzere, Şili'de siyah kadın mahkûmlar eğitilmiş köpeklerin tecavüzüne uğramıştır (bkz. Bunster-Bunalto).

Hayvanlara zulüm eril iktidarın stratejik bir tezahürüdür ve kadın üzerindeki eril kontrollerin tümünde kendini gösterebilmektedir.*

---

* Bir kadına zarar vermek için bir hayvanı kullanmak kontrol uygulamanın bir yoludur ve bu, lezbiyen partnerlerden birinin evcil hayvana yönelik saldırılarını da açıklamaktadır. Kadına yönelik şiddet olaylarında kadınların ve diğer hayvanların gördüğü zararın sorumlusu büyük ölçüde eril insan şiddeti iken, ataerkil ve hiyerarşik kültür kendini kadınlar arası eşcinsel ilişkilerde de şiddetin bir türü olarak ifade eder. Ataerkil değer hiyerarşisi kabul edildiğinde, bazı lezbiyenler kontrolü (ve hiyerarşi anlamında tepede yer almayı) şiddet yoluyla kurmak isteyecektir: "evcil hayvanı olan [istismara maruz kalmış lezbiyen] sanıklardan %38'i partnerinin evcil hayvanlarını istismar ettiğini bildirmiştir" (Renzetti 1992, 21). Bu şiddet eylemleri saldırgan ve zorlayıcı davranış olarak düşünülür (Bkz. Hart 1986, 188). Partneri evcil hayvanına zarar verdiğinde ya da onu yok ettiğinde, şiddete maruz kalan lezbiyenin yükü ikiye katlanır: lezbiyen şiddetin görünmezliği ya da önemsizleştirilmesinin üstesinden gelmek ve hayvanlara yönelik şiddetin görünmezliği ya da önemsizleştirilmesinin üstesinden gelmek.

4. *Hayvanlara yönelik şiddetin birçok türü vardır, kadına yönelik şiddet kapsamında hayvanlara zulmedilmesi de burada konumlandırılmalıdır.*

Nasıl ki kadına yönelik şiddet erkek egemenliğinin bir biçimidir, kadına yönelik şiddet amacıyla hayvanlara zulmetmek de hayvanların nesneleştirildiği, kullanılabilir varlıklara dönüştürüldüğü ve araç olarak görüldüğü bir hayvan istismarı biçimidir. Nasıl ki kadın ve çocukların ev içindeki statüsü kadının ataerkil toplumlardaki kültürel, ekonomik ve ideolojik statüsüyle bağlantılıdır, hayvanların ev içindeki statüsü de hayvanların ataerkil ve insanmerkezci toplumlardaki kültürel, ekonomik ve ideolojik statüsüyle bağlantılıdır: genelde yüksek statüde hayvanlar olarak görülen evcil hayvanlar gibi hayvanların ev içindeki ihlal edilebilirliği, hayvanların genel olarak kültürümüzde alt statüde yer almalarıyla bağlantılıdır.

Kadına yönelik şiddet ataerkil kültürde kadının ve hayvanın birbiriyle bağlantılı statülerini ortaya koymaktadır: “Evcil hayvan” ya da “sevilen” olarak görülen hayvan bir anda zulmedilene ve öldürülene dönüşür. Kadına yönelik şiddet, kültürün belli hayvanlara tanıdığı statüyü ortadan kaldırır ve bu “yoldaş hayvanları” kültürümüzde ihlal edilebilir statüde görülen diğer çoğu hayvanla aynı statüye indirir.

Şiddeti sonlandırmaya yönelik feminist sözlerin tür bariyerine takılması hata olur. Şiddeti durduracak söz ancak analizimizde değinilen tüm baskı türlerini kapsayarak ve tüm şiddet türlerini ortaya çıkarıp bunlara meydan okuyarak başarılı olabilir.

5. *Hayvanlara zulüm başlı başına bir şiddettir ve şiddetin nasıl birleşik olduğunu gösterir.*

Bir dönem kadına yönelik şiddetin bir dizi gizli bölümünün olduğu düşünülüyordu: bir gün bir tokat, ertesi gün bir başka

darbe. Birbirinden ayrı olayları bu şekilde kataloglamak o ilk tokatla başlayan zorla kontrolün bağlamını göz ardı ediyordu. Ayrıca bu kataloglama tabloya genellikle, “onu kıskırtmak için ne yaptın?” sorusuyla başlıyordu. A'nın B'ye ve daha sonra C'ye, D'ye neden olduğu varsayılıyordu. Her olayın ayrı olduğunu iddia eden doğrusal analiz şiddet davranışının gerçekte nasıl çalıştığını göstermede yetersiz kalıyordu. Anne Ganley şiddetin türlerini tanımlayarak şiddetin bir bağlama yerleştirilmesine yardım etmiştir; kişinin konuşma şekli (şiddet faileri genelde partnerlerini dilsel olarak da nesneleştirir) dahil, münferit eylemleri birbirleriyle bağlantılıdır. Benzer şekilde, zorlama tablosu da saldırgan bir erkeğin nasıl bir korku iklimi oluşturduğunu fark etmenin yolunu göstermiştir. (Aslında, kadının sığınma evi çalışanları zorlama tablosuna doğrusallık yüklemeye çalıştıklarında –önce bu oldu, sonra şu oldu– onlar da doğrusal olmayan bir olguyu yanlış yorumlamış olmaktadır.) Bu araçların ikisi de analizde doğrusal olamaz, zira kadına yönelik şiddet, kontrol ve korku *atmosferi* oluşturduğundan, doğrusal değildir. (Unutmayalım ki önemli olan ne yapıldığı değil, bununla ne elde edildiğidir.)

Kuram, doğrusallığa dönük çarpık ve çarpıtıcı bağımlılıktan kurtulduğunda, bir birey olarak kadına yönelik şiddet aracılığıyla kurulan erkek kontrolünün dinamiğini ve bunun kültürümüzdeki erkek kontrolünün (büyük ölçüde tartışılmamış) diğer türleri ile bağlantısını anlamaya bir adım daha yaklaşıyoruz. Doğrusal bir analizden ev içinde (ev içinde gerçekleşen fiziksel şiddet ile psikolojik şiddet arasındaki bağlantılar) ve dışında (erkek şiddetinin diğer türleri ile kadına yönelik şiddet arasındaki bağlantılar) birbiriyle bağlantılı şiddet türlerinin tanınmasına doğru bu geçiş, hayvanları hem ev içinde (kadına yönelik şiddetin bir türü olarak hayvanlara zulüm) hem de dışında

(ceza almaksızın hayvanları yiyen, üzerinde deneyler yapan ve hayvanlardan kıyafet diken erkek egemen toplum) tanımladıkça varlığını devam ettirecektir.

Etin Cinsel Politikası'nda ben hayvanlara yönelik şiddetin feminist bir analiz olmadan anlaşılamayacağını öne sürdüm, çünkü bu şiddet ataerkil kültürün bir parçasıdır; erkek cinsel kimliğinin tahakküm olarak kuruluş şekli içinde oluşur ve meşruiyetini buradan alır. Toplumsal cinsiyet, iktidarın eşitsiz bir şekilde dağıtılmasıdır, birbiriyle bağlantılı şiddet türleri hem bu eşitsizlikten kaynaklanmaktadır hem de bu eşitsizliği sürdürmektedir. Ataerkil düzende, hayvan kurbanlar da kadınlaştırılır. Erkeklerin kadınlar üzerinde, insanların hayvanlar üzerinde iktidar sahibi olduğu bir hiyerarşi; esasen çok daha yerinde bir kavrayışla, erkeklerin kadınlar, (kadınlaştırılmış) erkekler ve (kadınlaştırılmış) hayvanlar üzerinde iktidar sahibi olduğu bir hiyerarşidir.

Tıpkı geleneksel hayvan hakları kuramlarında kadınların bulunmayışı gibi, hayvanlar da kadına yönelik şiddet kuramının büyük ölçüde dışında tutulmuştur. Ne var ki kültürümüzün erkek insan kimliğinin ötekileri kontrol etme ve kadınlara ve hayvanlara cezadan muaf bir şekilde zulmetme üzerinden kurulmasını onaylama şekli, bu tür doğrusal yaklaşımlardaki hataları gözler önüne sermektedir. Hayvanlara zulmün saldırgan erkeğin kontrolcü davranışıyla bağlantılı olduğunu fark etmek, toplumsal cinsiyete dayalı hiyerarşi dünyasında tüm şiddet türlerinin birbiriyle bağlantılı olduğunu fark etmenin bir boyutudur. Bugünün zorlu görevi, çok uzun zamandır olduğu gibi, buna son vermektir.

Notlar

Bu makale kadına yönelik şiddeti durdurma hareketinden aktivistlerle yapılan sohbetlere, özellikle Kathleen Carlin, David Garvin, Leigh Nachman Hofheimer ve Mike Jackson'a çok büyük bir teşekkür borçludur. Leigh, Mike, Josephine Donovan, Marie Fortune ve Susanne Kappeler bu makalenin ilk versiyonunu detaylı bir şekilde okudular. Konuya ve sözcüklerime dikkatle eğildikleri için kendilerine minnettarım. Ayrıca destekleri ve sohbetleri için Batya Bauman, Lisa Finlay, Gus Kaufman Jr., Leslie Mann, Ken Shapiro, John Stoltenberg ve DeLora Wisemooon'a teşekkür ederim.

Kaynakça

- Adams, Carol J. 1990. *The Sexual Politics of Meat: A Feminist-Vegetarian Critical Theory*. New York: Continuum. [*Etin Cinsel Politikası: Feminist-Vejetaryen Eleştirel Kuram*, Ayrıntı Yay, çev. G. Tezcan ve E. Boyacıoğlu].
- —. 1994a. "Sheltering the Companion Animals of Battered Women." *Feminists for Animal Rights Newsletter* 8, no. 1-2 (Bahar-Yaz): 1, 8.
- —. 1994b. *Woman-Battering*. Minneapolis, Minn.: Fortress Press.
- —. 1994c. "Bringing Peace Home: A Feminist Philosophical Perspective on the Abuse of Women, Children, and Pet Animals." *Neither Man nor Beast: Feminism and the Defense of Animals*, 144-61.

New York: Continuum. ["Barışı Eve Getirmek: Kadınların, Çocukların ve Evcil Hayvanların Sömürülmesine Yönelik Feminist Ahlak ve Felsefi Bakış Açısı", içinde *Ne Adam Ne Hayvan*, Ayrıntı Yay. çev. Sevda Deniz Karali, 269-300].

- Blanchard, Dallas&Terry J. Prewitt. 1993. *Religious Violence and Abortion: The Gideon Project*. Gainesville: University Press of Florida.
- Browne, Angela. 1987. *When Battered Women Kill*. New York: Free Press.
- Bunster-Bunalto, Ximena. 1993. "Surviving Beyond Fear: Women and Torture in Latin America." *Feminist Frameworks*, 3. baskı, ed. Alison M. Jaggar&Paula S. Rothenberg, 252-61. New York: McGraw Hill.
- Carlin, Kathleen. *tarih belirtilmemiş*, *Defusing Violence: Helping Men Who Batter*. Available from Men Stopping Violence, 1020 DeKalb Avenue #25, Atlanta, GA 30307.
- Dutton, Mary Ann. 1992. *Empowering and Healing the Battered Woman: A Model for Assessment and Intervention*. New York: Springer.
- Faludi, Susan. 1994. "The Naked Citadel." *The New Yorker*, 5 Eylül.
- Ganley, Anne L. 1985. *Court-mandated Counseling for Men Who Batter: A Three-Day Workshop for Mental Health Professionals*. Washington, D.C.: Center for Women Policy Studies. Birinci baskım: 1981.
- —. 1989. "Integrating Feminist and Social Learning Analyses of Aggression: Creating Multiple Models for Intervention with Men Who Batter." *Treating Men Who Batter: Theory, Practice, and Programs*, ed. P. Lynn Caesar&L. Kevin Hamberger, 196-235. New York: Springer Publishing.
- Glaspell, Susan. 1927. *A Jury of Her Peers*. London: Ernest Benn.
- Gustafson, Mickie. 1992. *Losing Your Dog: Coping with Grief when a Pet Dies*. İng. çev. Kjersti Board. New York: Bergh Publishing.
- Harlow, Caroline Wolf. 1991. Female Victims of Violent Crime. *Bureau of Justice Statistics* 5 (Ocak).
- Hart, Barbara. 1986. "Lesbian Battering: An Examination." *Naming the Violence: Speaking Out About Lesbian Battering*, ed. Kerry Lobel, 173-89. Seattle, Wash.: Seal Press.

- Herman, Judith. 1992. *Trauma and Recovery*. New York: Basic Books.
- Hoagland, Sarah Lucia. 1988. *Lesbian Ethics: Toward New Values*. Palo Alto, Calif.: Institute for Lesbian Studies.
- Jones, Ann. 1980. *Women Who Kill*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- —. 1994. *Next Time, She'll Be Dead: Battering and How to Stop It*. Boston: Beacon Press.
- Jones, Ann&Susan Schecter. 1992. *When Love Goes Wrong: What to Do When You Can't Do Anything Right. Strategies for Women with Controlling Partners*. New York: HarperCollins Publishers.
- Kelly, Liz. 1988. *Surviving Sexual Violence*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Lardner, George, Jr. 1992. "The Stalking of Kristin: The Law Made It Easy for My Daughter's Killer." *The Washington Post*, 22 Kasım 1992.
- Lorenz, Konrad. 1955. *Man Meets Dog*. İng çev. M. K. Wilson. Cambridge, Mass.: Riverside Press.
- "Lovelace," Linda (Linda Marchiano, Mike McGrady ile birlikte.) 1980. *Ordeal*. New York: Berkley Books.
- MacKinnon, Catharine. 1987. *Feminism Unmodified: Discourses on Life and Law*, Cambridge: Harvard University Press.
- Mahoney, Martha R. 1991. "Legal Images of Battered Women: Redefining the Issue of Separation." *Michigan Law Review* 90: 1.
- Mason, Jim. 1993. *An Unnatural Order: Uncovering the Roots of Our Domination of Nature and Each Other*. New York: Simon&S-chuster.
- McShane, Claudette. 1988. *Warning: Dating May Be Hazardous to Your Health!* Racine, Wise.: Mother Courage Press.
- Miller, Jean Baker. 1976. *Toward a New Psychology of Women*. Boston: Beacon Press.
- Minkowski, Donna. 1994. "Missouri Is Burning." *The Village Voice*, 8 Şubat.
- Noske, Barbara. 1989. *Humans and Other Animals: Beyond the Boundaries of Anthropology*. London: Pluto Press.
- *Pornography and Sexual Violence: Evidence of the Link. The Complete Transcript of Public Hearings on Ordinances to Add Pornography*

as Discrimination Against Women. Minneapolis City Council, Government Operations Committee. 12 ve 13 Aralık 1987. 1988. Minneapolis, Minn.: Minneapolis City Council.

- Renzetti, Claire M. 1992. *Violent Betrayal: Partner Abuse in Lesbian Relationships.* Newbury Park, Calif.: Sage.
- Russell, Diana E. H. 1990. *Rape in Marriage, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı.* Bloomington: Indiana University Press. Birinci Baskı: 1982.
- —. 1984. *Sexual Exploitation: Rape, Child Sexual Abuse, and Workplace Harassment.* Newbury Park, Calif.: Sage Publications.
- Serpell, James. 1986. *In the Company of Animals: A Study of Human-Animal Relationships.* New York: Basil Blackwell.
- Stordeur, Richard A. & Richard Stille. 1989. *Ending Men's Violence Against Their Partners: One Road to Peace.* Newbury Park, Calif.: Sage.
- Straus, Murray. 1977. "A Sociological Perspective on the Prevention and Treatment of Wifebeating." *Battered Women: A Psychological Study of Domestic Violence*, ed. Maria Roy, 194–239. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Tuan, Yi-Fu. 1984. *Dominance and Affection: The Making of Pets.* New Haven: Yale University Press.
- Walker, Lenore. 1979. *The Battered Woman.* New York: Harper and Row. *Women and Violence: Hearings Before the Senate Committee on the Judiciary.* 1990. 101. Toplantı, 2. Oturum 117 (Dr. Angela Browne'un İfadesi).